

Tukpɔɔgaaleve Nuiti

Ta-Zεvεi

Sεvεi lɔɔzeizuυε

Faiti ti zεvεai Tukpɔɔgaaleve nuiti ta-zεvεi zu, naati toγε naama vaiti ba, niiti ti ɣεeni Izelayele nuiti keai ma zeizu ga niine Kanaan yooi zu, Zozuwe ɣεai ma loni ti untuɔɔ, eyεsu naama ɣonagiti ti be niiti ti ɣεeni Samiyele ná-siegi zu, aisa masadai lɔɔ va zeɪ.

Niima vaiti ti ɣεeni kona waagila unsavago puulɔsava (1 380) ta kona waagila puulɔlugɔ (1 050) yɔɔɔzuυε, ɔaa kona waagila unfele puufelegɔ (1 220) ta kona waagila puulɔlugɔi (1 050) yɔɔɔzuυε, aisa Yesu Kilista va zɔlɔɔ.

Naama laaseigi, ga tukpɔɔgaaleve nuiti, naa ɔa ga nuiti ti zobogi zɔlɔɔni GALA ɔɔɔi yeezu, é la ga faawo bo faa ɣila nɔ, keε ti loni nuɔuseiti untuɔɔ faiti pe su, ti ɣε ga ta-ɣundigiti. Ti bolodamai tanigaani kula ɔalaa faaɔaagiti su.

Tukpɔɔgaaleve nuiti ta-zεvεi ɣaagwεευε su ga faa wola savago:

1) Ma mɔungi ɔa naama vaiti dεεzu, niiti ti ɣεeni Izelayele nuiti keai ma zeizu ga niine Kanaan yooi zu, eyεsu Zozuwe za (1:1 é li 2:10).

2) Fai velesiei ɔa dεεzu, velegi GALA ga ɔa ná-nuɔuseiti unmɔɔ da, é yeelo nuiti ba, é ti leve ti unmɔɔ fai naa ɣε (2:11 é li 16:31).

3) Fai zavasiei ɔa dεεzu ga faazupui ɣeni ɣεεzu Izelayele wolodama nuiti saama, aisa masadai va zeɪ kpasu (gaagwεsu 17 é li 21).

Faiti kpein ti ɔɣɛni ga Izelayele nuiti, tukpɔɔgaaleve nuiti ta-zɛvɛi zu, naati ti ɔɣɛni tɔɔzei ti yɔɔɔzuvɛ ɔɣɛvɛlei va ta GALA. Siɛgi zu ta la woovaladai ɔɣɛna la ga GALA, nuɔuseiti ti bɛna ti maanɔɔɔ, niiti ti zeini ti zaama, ta ti-maaɔoolii zu geleiti balaa. Kɛɛ ta la ɔɣalena ma GALA ma, ti woofula ma ga ɛ ɔɔ ti va, GALA ge ɔɣɛni ti unmoosu. Yeenɔpɛ nɔ, tɛgai ɔɣɛni ti vɔlu ga ti nɔkɔ gala kiligiti bu, niiti ti ɔɣɛni Kanaan yooi zu, ɔaa ti vɛlɛ GALA polu ta ɔɔɔɔi ta-ɔɣulagaanɛɛzui vaa ma (gaagwɛsu 17 ɛ li 18), ɔaa ti yeema GALA nɔ-deveiti ma (gaagwɛsu 19 ɛ li 21). Ta la ɔɣɛna naa ɔɣɛa, undaavili pelei ɔɣa ti bɛna so, ni GALA ge la vaani, ɛ va ɔɔ ti va.

Fai zavasiɛi ɔɣa naa lɛɛzu, vɛlei Izelayele nuiti ta la ɔɣɛ la, ni ta ɔɔɔɔ yeema nɔ, ti vɔlu la zeini GALA ba. Toɔɔa dɛɛzu deɔɣɛmu ga, GALA nɔ-nuɔuseiti, gaazaɔɔɔɔi ɔɣa ga, kɛni ɛ ɔɣwɛɛ, ga zobogi ɔɣɛgele ɔɣa ti wɔinni ti ta-eteai zie su? Soloo faa ɔɣa ga nɔ nɛi, ga ɛɛ ge nɔ-eteai zie, ɛɣɛvɛlei soloogai la nɔ gaazu?

*Lɛkpɛmavɛ nu yeezazu vɛle wolodaiti
ta-yooi zo fai*

¹ Zozuwe zaai ma, Izelayele nuiti ti ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔaaɔɔɔɔni, ti ɔɣɛ ma: «Gi zaama, ɔɛ ɔɣa a li mɔunpa, ɛ kɔɔi vɛɛ Kanaan nuiti ba?»

² ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔɣɛni ma: «Zuda mɔunpa ka a li, gɛ zooi laa zeezu.»

³ Zuda nuiti ti ɔɣɛni ti-ɔɣɛloin Simiyɔn nɔ-nuiti ma: «Ade lɛ wo ɔɔ gi va zooi naa vaa zu, nii feai gi ya, ade Kanaan nuiti sakpe, gɔ balaa gɔ vɛlɛ wo vɔlu, ade li naama yooi zu, nii feai wo ya.»

Simiyɔn nɔ-nuiti ti vɛlɛni ti vɔlu ti li.

⁴ Zuda nuiti ti læeni, Gɔɔɔɔ GALAGI Kanaan nuiti dɔɔni ti yeezu, ta Feeleeze nuiti. Ti zunu waapuugɔ (10 000) vaani naati ba Beezeke.

⁵ Ti masagi Adɔni-Beezeke ɔaani Beezeke, ti sakpeni, ti zobogi zɔɔni Kanaan nuiti ma, ta Feeleeze nuiti.

⁶ Adɔni-Beezeke ɔizeni, keɛ ti vileni polu, ti so, ti zeezinekpotogiti ta kɔɔɔzinekpotogiti teveni ba.

⁷ Adɔni-Beezeke ɔeni ma: «Masa puulɔfela (70), niiti ti ti-yeezinekpotogiti, ta ti-ɔɔɔzinekpotogiti teveni ba, naati ti ɔeni daamianigi mɔtai yevezu, nii é ɔeni loozu, é da ɔula nà-taɔalii ɔa. GALA ge naa ɔea ga ze, nii gè keeni.» Ti liini la Zeeluzalɛme, miná ɔa é zaani ná.

⁸ Zuda nuiti ti laalæeni Zeeluzalɛme wu, ti soni. Ti ma laai zu nuɔussiti pɛ paa, ti abui lo taai va.

⁹ Naa voluma, ti liini ti kɔɔi veɛ Kanaan nuiti ba, niiti ti ɔeni zeini gize yooi zu, ta lekɔemave nu yeezazuve yooi zu, ta zielave ma nɛmei zu.

¹⁰ Zuda nuiti ti kɔɔi veɛni Kanaan nuiti ba, niiti ti ɔeni zeini Geebelɔn, nii daaseigi ɔeni mɔungi ga Kiliyate-Aaleɔa. Ti zobo sɔɔni Seesayi nuiti ma, ta Ayiman nuiti, ta Talemayi nuiti.

¹¹ Ti zegeni miná, ti li ti Deɔiil nuiti sakpe. Mɔungi, Deɔiil laaseigi ɔeni ga Kiliyate-Seefɛɛl.

¹² Kalɛbe ɔeni ma: «Nà dɔun anzanui Akesa ve naama nui ve ga anza, nii a Kiliyate-Seefɛɛl zakpe, é so.»

¹³ Kalɛbe degɛi Kenaze ná-doun zunui Wɔteniyɛle ɔa é ná zoni. Kalɛbe ná-doun anzanui Akesa veeni be ga anza.

¹⁴ Seeliai ma sinigi vɔ be, é deeni ga naa, ga naa kpalagi ta vali keɛɔɛ Kalɛbe ma. Naa volu, Akesa

vilini, é zege ná-soovalegi ɔma. Kalɛbe gaazaɣani, é ge ma: «Leeni ɣa wɔin é ma?»

¹⁵ E gooɣaavoteni, é ge ma: «Faanee ge bè! Zieungaa ve bè, mazɔɔ zooi é sèidai su, lekɔɔmave nu yeezazuve, naa vɔɔve.» Kalɛbe zieungiti feeni be maazu velei, ta buu velei.

¹⁶ Ken nuiti, Moize nɛkoi mavofodaiti, ti zegeni Zeeliko, Dɔza Taa Wolai, ta Zuda nuiti, ti li ti ze nuɔuseiti saama, tevebai zu Zuda yooi zu, ve ná Alade lekɔɔmave nu yeezazuve.

¹⁷ Zuda nuiti ti ɔni ti-ɣɛloin Simiyɔn ná-nuiti ba, ti li ti Kanaan nuiti sakpe, niiti ti ɣeni zeini Sefate. Ti nuɔuseiti kpein suwuɣaaleveni, ti taai ɣologolo negelein. Ti taai naa laasei pɛeni ga ɔɔlema (nii poluve ga «é ɣologologa»).

¹⁸ Zuda nuiti ti Gaza zoni balaa, ta Asekalɔn, ta Ekelɔn, ta naama laa wolaiti maɣoolii ma yooiti.

¹⁹ ɔooɣo GALAGI ɔooɣi ɣeni ti va, naa ɣa é keeni Zuda nuiti ti zoo, ti gize yooi zo. Kele ti la ɣeni zooni, ti va petugi zu nuiti kpe, mazɔɔ naati, kooɣo wotoloiti ti ɣeni naati zea, nii é ga kɔlu geleiti.

²⁰ Kalɛbe Geeɔelɔn zɔɔni, eɣevelei Moize ma levei veeni la. E Anake mavofoda savagɔiti kɔɔeni ná.

²¹ Benzamen mavofodai la ɣeni Yeeɔuse nuiti kɔɔeni, niiti ti ɣeni zeini Zeeluzalɛme, naati ta de zeini Zeeluzalɛme zaɣaza, ta Benzamen mavofodai.

Lekɔɔmave nu ɣovezu vele wolodaiti ta-yooi zo fai

²² Zozefe mavofodai balaa liini, é laale Beetele wu, ɔooɣo GALAGI ɣeni ti va.

23 Ti nuiti teveni ga ti Beetele taai veɛɛ, nii mɔungi daaseigi ɣeni ga Luze.

24 Keelaiti ti zunu ɣila kaani, é da ɣula taazuwe, ti ɣeni ma: «Pele le ga giye, ve gá lɔ ná taazuwe, gá faanɛɛ ɣɛ è ve.»

25 Pelei ta leɛ la taazuwe, é naa leɛni ga tiye. Ti taa nuiti kpein paani, keɛ ti zunui naa ta ná-peleyeɣei yeni ná, naati ti li.

26 Zunui naa liini ɔete nuiti ta-yooi zu, é taai lɔni ná, é daasei pɛɛni ga Luze, daaseigi naa ɣa é ba zaɔɣaza.

27 Manasee nuiti ti la ɣeni Bete-Seyan nuiti kpeɛni, ta Taanake nuiti, ta Dɔɔl nuiti, ta Yiɔeleyame nuiti, ta Megido nuiti, ta ti-vaalobaiti kpein. Kanaan nui naati ti yeni zeini ma yooi zu.

28 Siɛgi zu Izelayele nuiti sebei wɔɔlɔni la, ti ɣeni boti baagi veezu ti ya, ti da ke, keɛ ti la ɣeni ti beɛni.

29 Efelayime nuiti ti la ɣeni Kanaan nuiti kpeɛni, niiti ti ɣeni zeini Geezeɛl, naati ti yeni zeini Efelayime nuiti saama.

30 Zaɔulɔn nuiti ti la ɣeni zooni ti va Kitelon nuiti kpe, ta Naɣalɔle nuiti. Kanaan nui naati ti yeni zeini Zaɔulɔn nuiti saama, keɛ naati ti ɣeni boti baagi veezu ti ya, ti da ke.

31 Aseɛl nuiti ti la ɣeni Ako nuiti kpeɛni, ta Sidɔn nuiti, ta Aalabe nuiti, ta Akeziɔbe nuiti, ta ɔeleba nuiti, ta Afike nuiti, ta Leɣɔbe nuiti.

32 Aseɛl mavofodaiti ti zeini Kanaan nui naati saama, niiti ti ɣeni zeini zooi naa zu, mazɔlɔɔ ti la ɣeni ti beɛni.

33 Nefetali nuiti ti la ɣeni Bete-Seemese nuiti kpeɛni, ta Bete-Anate, ti yeni zeini Kanaan nui naati saama, niiti ti ɣeni zeini zooi naa zu. Keɛ ti

ɣeni boti baagi veezu taa wola felegɔi naati su nuiti zea, ti da ke.

³⁴ Amɔɔl nuiti, ti Dan ná-nuiti kpɛeni, ti le gize yooi zu, ti la ɣeni vaani bu ga ti yei nemɛi zu.

³⁵ Amɔɔl nuiti ti yeni zeini Gaal-Geelɛse, ta Ayalon, ta Saalebime, kele Zozefe mavofodai zɛbei ɣeni liizu ga wɔɔɔa ti laalɔɔma, ti ɣeni boti baagi veezu ti ya, ti da ke.

³⁶ Amɔɔl nuiti ta-ɣwɛpelemaɔve liini gize yɔɔɔzuɔve Akelaɔbime, é zo Seela, é li ná volu velei.

2

Izelayele nuiti ti la ɣeni ɣɛeni ga woɔɔɔɔɔɔ nu

¹ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-keelai zegeni Gilegale, é va Bɔkime, é bɔeni Izelayele nuiti pɔ, é ɣe ti ma: «Gè wo ɣulani Ezipete yooi va, gè vaani ga woye zoi naa zu, nii gè minazegeni ná-faa zu, gè ma ɣonai wo, wo-mɛmɛwolani be. Gè ɣeni ma: «Eyɛsu ɔɔ, gè la ná-minazegɛgi ɔɔɔɔɔɔɔɔ wo letema.

² Wɔun wa, wo la minazegɛ boga niima yooi ma nuɔɔɔɔɔɔ be, wa ta-zalaɔa ɣulazuɔɔɔɔɔɔ toka.» Kele wo la woiloni ɔɔoi ma. Lee vaa zu wo naa ɣɛeni?

³ Názu ɔa gè ɣeni la ma, gè la ti bɛɛzu wo luɔɔ, ta yesu wo ɔɔba, ta-ɔalagiti ti ɣe ga baliiti wo luɔɔ.»

⁴ Siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI ná-keelai niima woiti boni la Izelayele nuiti ma, nuɔɔɔɔɔɔɔɔ ti tɔɔzeini ga wɔɔɔa.

⁵ Ti naama aɔaɔve laasei pɛeni ga Bɔkime (nii poluɔve ga «ɔɔɔɔ nuiti»). Ti zalaɔaiti kulani ná Gɔɔɔɔ GALAGI ɔɔ.

Zozuwe zaa vai

⁶ Zozuwe yeebeni nuɓuseiti ba, Izelayele nuiti ti liini ti zooli zeɗe, ti ɗilagilagi zeɗi ná-poganii unda.

⁷ Nuɓuseiti ti ɗeni Ɔooɗɔ GALAGI leɓizu, Zozuwe zii ma voloi pe su, ta keɓolai naati kpein ta-ziegi zu, niiti ti ɗeni ma ta Zozuwani, ti keɓwoti wolaiti kpein kaani, niiti Ɔooɗɔ GALAGI ti ɗeni, Izelayele ná-faa zu.

⁸ Nun ná-doun zunui Zozuwe, Ɔooɗɔ GALAGI ná-botiɗe nui zaani, siegi zu ná-konagi ɗeni la ga ungi la puugo (110).

⁹ Ti maafuluni ná-zooli ma, nii é saɓɓoni ga nɔnɔ Timenate-Geelise, Efelayime ɗize yooi zu, Gaase gizei lekpeɓaɓe nu ɗɔɓezuuɓe.

¹⁰ Ma ɗeɗalamaiti kpein baɓa ti zegeni ná, ti za, ti li ti-memɓolani pɔ, ti zaai. Ɔeɗalama ɗili ge wuzegeni naati poluma, nii é la ɗeni Ɔooɗɔ GALAGI ɗwee, anee keɓwotii nii é keeni Izelayele ná-faa ma.

Nuɓuseiti ti ɗele vai

Ɔooɗɔ GALAGI va

¹¹ Názu ɗa Izelayele nuiti ti Ɔooɗɔ GALAGI wanama vai ɗeni la, ti Baale ɗalagiti deɓini.

¹² Ti ɗeleni Ɔooɗɔ GALAGI va, ti-memɓolani ta-ƆALAGI, nii é ti ɗulani Ezipete yooi va, ti vile gala kiligiti polu, nuɓuseiti ta-ɗalagiti saama, niiti ti ti-maafoolii zu. Ti ɗeni naɓɓu ti wu, ti da Ɔooɗɔ GALAGI yiiɗaawana.

¹³ Uele ɗana ti ɗeleni Ɔooɗɔ GALAGI va, ti da Baaleni deɓi ta Asetaateiti.

¹⁴ Ɔooɗɔ GALAGI yiiɗaawanani Izelayele nuiti ma. E benii ti va, toosu nuiti ti loo ti ma, é la ti maaloboni. E ti laɓni ti zili nuiti zeezu, niiti ti ɗeni

ti-maagfoolii zu, ti la zobo sɔlɔɔni, ti va lo ti zili nuiti daalɔɣɔma.

¹⁵ Siɛɔɔɔ su ta la liina la kɔɔmaɔɔ, Gɔɔɔɔ GALAGI ɣɛni suɣolɔɣolosu ti ya, eɣɛvelei ɛ boni la ti ma, ɛ ma ɣonai wo. Uele ɣana ti lɔɔni la iɣɔteve wolai zu.

¹⁶ Gɔɔɔɔ GALAGI tukpɔɣaaleve nuiti buzeɣɛni, niiti ti ti ɣizoni, ti ti ɣula ti zili nuiti zea, niiti ti ɣɛni loozu ti ma.

¹⁷ Kɛɛ ti la ɣɛni woilosu ta-lukpɔɣaaleve nuiti gooi ma. Ti ɣɛni nɔ bɔɣɔ ɣɔzɔzu ga gala kiligiti, ti ɔa nɔkɔ ti wu. Ti ɣɛni zeɣɛzu gaamanɔ naama velei va, nii ti-mɛmɛwolani ti ziɛni la, niiti ti ɣoloni Gɔɔɔɔ GALAGI nɔ-devei ɔɛ, ti la ɣɛni ɔokɔɣɔni naati ma, ti ziɛ velei ɣɛni ye.

¹⁸ Siɛɔɔɔ su Gɔɔɔɔ GALAGI ɣɛni tukpɔɣaaleve nui levesu da, ɛ ɣɛni ɣɛɛzu naa va, ɛ ti unmɔɔ, ɛ ti ɣula ti zili nuiti zeezu, tukpɔɣaaleve nui naa nɔ-yeɣɛɣalalai kpein su. Mazɔlɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI a la nɔ-nuɔɔɔɔɔti kaana, ti ɔa kpeei loo unbawului wu, ti zili nuiti zea, ti ɔa ti maanɔɣɔ, ti maawɔin ɣɛni sosu.

¹⁹ Kɛɛ siɛgi zu tukpɔɣaaleve nui a la zaana la, nuɔɔɔɔɔti ti bɛna tɔɔzei ga bɔɣɔ ɣɔzɔa mɔnɔ, ɛ leve ti-mɛmɛwolani tɔnɔi va, ti ɔile gala kiligiti polu, ti ɔa ti lɛbi, ti ɔa nɔkɔ ti wu, ti la ɣɛni yeebesu ti-zɔ ɣɔiti ba, ta ta-ɣikpaiti.

*GALA ge Izelaye le lɔɔ vai
voluɣulai zu*

²⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI yiigaawanani Izelaye le ma, ɛ ɣɛ ma: «Tɔɔzei niima nuɔɔɔɔɔti ti nɔ-minazɛɣɛgi ɣolɔɣologa, nii gɛ boni ti-mɛmɛwolani bɛ, tɔɔzei ti la ɣoloni ɣɔɔi ɔɛ,

21 nɔ̀un nà, gè la mɔ zii niiti gila kpalaa kpɛa, tɛiti ti yɛgai ná, eyɛsu Zozuwe za,

22 naa ɔ́a a ke gè ti ɔ́e ga Izelayele voluɔ́gula anii, gè kwɛɛ, ni ta zie ga nà-pelei, eɔ́eɛvelei ti-mɛmɛwolani ti zieni la, ti ɔ́olo bɛ̀.»

23 Ɔ́ooɔ́o GALAGI zii naati zeni ná, ti zei ziileigi zu, é la ɔ́aazuvileni ga ti bɛa, tɛiti é la ɔ́eni ti lɔ̀ni Zozuwe yeezu.

3

1 Ziiti pɛtɛ, niiti Ɔ́ooɔ́o GALAGI ti yeni zooi zu, ga ti ɔ́e ga voluɔ́gula anii Izelayele ɔɛ, tiya ɔ́a ti la ɔ́eni Kanaan yooi zo fai ma ɔ́ooi ta ɔ́ooi.

2 Naa ɔ́e ungi ɔ́eni ga ɔ́eɔ́alama niinei, é wuzegɛzu Izelayele nuiti saama, niiti ti la kooɔ́o vaa ɔ́wɛɛ, naati ti kooɔ́o vai maalɛɛ.

3 Ɔ́ooɔ́o GALAGI Filiseti nuiti ta-masada lɔ̀lugɔi ma nuɔ́useiti zeni zooi zu, ta Kanaan nuiti kpɛin, ta Sidɔn nuiti, ta Geeve nuiti ti ɔ́eni zeini Liban ɔ́izeiti ma, é zo Baale-Ɔ́eɛlemɔn gizei ma, eyɛsu é zeeli Lebo-Ɔ́amate.

4 Zooi naati ti ɔ́eni ná, Izelayele voluɔ́gula vai ma, ni ta ɔ́olo deveiti bɛ, niiti Ɔ́ooɔ́o GALAGI ti veeni ti-mɛmɛwolani zea ga Moize maavele.

5 Izelayele nuiti ti zeini Kanaan nuiti saama, ta Ɔ́ete nuiti, ta Amɔol nuiti, ta Feeleeze nuiti, ta Geeve nuiti, ta Yeebuse nuiti.

6 Ti zooi naati su nuiti ti-loun anzanuiti seini ga ti-anzaiti, ti ti-loun anzanuiti fe naati ti-loun zunuiti bɛ ga ti-anzaiti, ti ɔ́a ta-ɔ́alagiti dɛbi.

*Wɔteniyɛɛ,
tukpɔɔfaaleve nui Izelayele unda*

⁷ Izelayele nuiti ti Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai gɛɛni. Ti yeemani Gɔɔɔɔ GALA ma, ta-GALAGI, ti li ti da nɔkɔ Baaleni bu, ta Aseelani.

⁸ Gɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Izelayele ma, é ti vɔdini Meezɔɔɔtami masagi Kusan-Liseyatayime ma. Ti duɔlai gɛɛni Kusan-Liseyatayime yeezu ga kona dɔsava.

⁹ Ti kpeei looni Gɔɔɔɔ GALAGI woizu, naa unɔɔ nu wuzegeni Izelayele nuiti bɛ, naa ti gizoni, Wɔteniyele gɛni ga naa, nii é gɛni ga Kenaze ná-doun zunui, Kalebe degɛi.

¹⁰ Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui gɛni tɔun ba. E gɛni ga tukpɔɔfaaleve nui Izelayele unda. E liini ga kɔɔi Kusan-Liseyatayime laalɔɔɔma, Meezɔɔɔtami masagi, Gɔɔɔɔ GALAGI zobogi veeni bɛ, é pile sɔlɔɔ naa ma.

¹¹ Ziileigi gɛni zoi zu ná pɛ, kona vuunaanigo (40) laawu. Kenaze ná-doun zunui Wɔteniyele zaani.

*Egude,
tukpɔɔfaaleve nui Izelayele unda*

¹² Izelayele nuiti ti Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai gɛɛni mɔnɔ. Naa maavele ma, Gɔɔɔɔ GALAGI Moabe masagi Egelon iɔɔɔɔni, é wuzegɛ Izelayele laalɔɔɔma.

¹³ Egelon Amɔn nuiti kɔɔni bɔɔɔ va, ta Amaleke nuiti, ti li ti laale Izelayele wu, ti zobogi zɔlɔɔni ma, ti kɔɔ ti kula Zeeliko va, Dɔza Taa Wolai, ti so.

¹⁴ Izelayele nuiti ti lɔɔni duɔlai zu, Moabe masagi Egelon yeezu, kona puugɔ maazu lɔsava (18) laawu.

¹⁵ Izelayele nuiti ti kpeei looni Gɔɔɔɔ GALAGI woizu, naa unɔɔ nu leveni ti ma ga Egude,

Benzamen nui, Geela ná-doun zunui, nii é ɣeni ga kɔve nui. Izelayele nuiti ti valini ma ga é li ga maazoloo ganii Egelon ɔɔ, Moabe masagi.

¹⁶ Egude boɔa zɔkpɔi ɓeteni ɓɔɔɔ ve, ga gaavelegi, é ɣe ga zeelo felegɔ ta tukpe (2,5), é gilini ná-saamaɣiligi va ná-seɣei wu, ga zeezazu vele kpalai ma.

¹⁷ E liini é maazoloo ganii ve Egelon ya, Moabe masagi. Tama Egelon ɣeni ga zunui, nii gola wɔɔɔni.

¹⁸ Siegi zu é ɓeni da ga maazoloo ganii ve zea, é yeeɓeni zunuiti ba, ti li, teiti ti ɔaani ga anii naati.

¹⁹ Seeliai ma kɔɔɔ ganigiti pɔ be, ti ga kɔtui, Gilegale ɣobave, é ɣaleni ma volu, é ɣe masagi ma: «Ee, masagi, keela woo ɣa zèa, è ve, é ga dɔɔɣuzu vaa.»

Masagi devei veeni ga ti ɓe ba, niiti kpein ti ɣeni ná, naati pe ti ɣulani pelei wu.

²⁰ Názu ɣa Egude maaɓuɣani la masagi va, é ɣeni zeini sangasoɔ wu maazuve, nii é makeni ɓɔɔɔ ve dooɔɔ bosuve maazuve, fiilei ɣa. Egude ɣeni ma: «GALA ná-keela wooi ɣa é zèa, ga é wo è ma.» Masagi wuzegeni ná-kpɔkpɔgi zu.

²¹ Egude ɣɔvei maaleni yeezazu veleɔ, é boɔa zɔkpɔi mɛenni, é pu ba kogi zu.

²² Ma ungi ɓalaa ɔɔni, ma mɛengi ɔa voluma, mawulɔi zieni ma mɛengi ma, é naa laaɣulu. Mazɔɔ boɔa zɔkpɔi folokulani ga polu veleɔ, é la ɣeni mɛenni, é va kula.

²³ Egude ɣulani ga pele volu veleɔ, é daaɣulu, é soɔɔgi loo.

²⁴ Siegi zu é ɣulani la, masagi ná-botigɛ nuiti ti liini ti naa veɛe, ti kaani ga sangasoɔ ma velelaveti

daaɖfuluni, sɔɖɔgi loo. Ti ɖeni ma: «Tanisu, toɖa ɖe latini pelei volu.»

²⁵ Ti ɔlɔni ga maaɔɔnɔga, keɛ tei é la ɖeni sangasoi ma veɛɛlaveti daalaoni maazuve, ti kpakui zegeni, ti daalao, peɛ ti-maliɖii ɖeni laani zoi ma, saai.

²⁶ Tei ti wola ɛbini maaɔɔnɔgi ɖa, Efude velani. Kɔɔɖɔ ganigiti ti ga kɔtui, é naati pɔ be maazuɔɔɔɔni, é vela é li Seyila.

²⁷ Seeliai ma miná feya, é puuugi vɛɛni Efelayime ɖize yooi zu. Izelayele nuiti ti yeini, ti zeɖe gize yooi zu, é loni ti untuɖɔ.

²⁸ E ɖeni ti ma: «À vile pɔlu, mazɔɔɔ, ɔɔɔɔ GALAGI Moabe nuiti dɔa wo yeezu, wo zili nuiti.» Ti vileni polu, ti Zuludɛn maalevesuveɛti so Moabe yooi letemave, ti la nu nɔpe zeni ná, é va zie wolai maazuɔɔɔɔni.

²⁹ Naama voloi, ti zunu waapuugɔ (10 000) vaani Moabe nuiti ba, ti pe ti ga zunuiti ti zuloga, kɔɔɖɔ nu ɖeɛɖeɛɖeɛgiti, gila kpala ge la ɖulani.

³⁰ Naama voloi, Moabe unmaayeini Izelayele yeewu. Ziileigi lɔni zoi zu, eyesu kona vuulɔsava (80) laawu.

Samegaal, tukpɔɔfaaleve nui Izelayele unda

³¹ Tɔun poluma, Anate ná-doun zunui Samegaal ɖa é wuzegeni. E zunu undɔzita (600) vaani Filiseti nuiti ba, ga nike maaɔɔɛ lukpɔi kɔlu ɖaazɔɔɔɔgi ga. Tɔ ɔalaa é Izelayele nuɔuseɛti unmooni.

4

*Deebola,
tukpɔɔfaaleve nui Izelayele unda*

¹ Eɣfude zaa voluma, Izelayele nuiti ti tɔɔzeini ga Gɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɣea.

² Gɔɔɔɔ GALAGI ti looni Kanaan masagi Yaɓin yeezu, nii é ɣeni masadai ɣɛɛzu ɣasɔɔl taa wolai unda. Ná-kɔɔɔɔ ɣundigii ɣeni ga Sisela, é ɣeni zeini ɣalɔsete-Gɔyime.

³ Kɔlu wotolo untaavuugɔ (900) ɣa é ɣeni Yaɓin ya, é Izelayele nuiti gola zopele ɲɔuni, kona vuufelegɔ (20) laawu. Naati ti kpeei looni Gɔɔɔɔ GALAGI woizu ga é bo ti va.

⁴ Naama ziegɔ zu, Lapidɔte anzai Deebola, GALA goo wo anzanui, é ɣeni ga tukpɔɔfaaleve nui Izelayele yooi zu.

⁵ E ɣeni zeizu dɔɔ wului wu, ti daasei pɛɛni ga Deebola ná-dɔɔ wului, Lama ta Beetele ti yɔɔɔzuve, Efelayime ɣize yooi zu. Izelayele nuiti ti ɣeni liizu pɔ be faawo bo fai ma.

⁶ Foloji ta, é keela leveni Balake ma, Abinoame ná-doun zunui, Keedese nui, Nefetali yooi zu, é ɣe ma: «Wɛɛ, Gɔɔɔɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI devei, nii veeve è ya: «Li è zunu waapuugɔ (10 000) laasei seve, Nefetali ná-bolodai zu, ta Zaɓulɔn ná-bolodai, è lo ti luɣɔ, wo li Taɓɔɔl gizei ma.

⁷ Nà vaazu ga Yaɓin ná-kɔɔɔɔ ɣundigii Sisela è vɔ, zie wolai Kison vɔ be, ta ná-wotoloiti, ta ná-salaɔsuiiti, nà ti loozu è yeezu.» »

⁸ Balake Deebola woɔɣaavoteni, é ɣe ma: «Ni da vile pòlu, nà li, keɛ ni è la vileni pòlu, gè la lia.»

⁹ E gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Nà vilɛsu è volu, de li, kɛɛ è la lɛbiya zɔlɔɔga pelei naa zu, è bɔɔɔ lɔɔzu su, mazɔlɔɔ Gɔɔɔɔ GALAGI ɔa Sisela lɔɔzu anzanu yeezu.» Deeɔola vilɛni Balake volu, ti li Keedɛse.

¹⁰ Balake Nɛfetali ná-bolodai lolini Keedɛse, ta Zaɔulɔn ná-bolodai. Zunu waapuugɔ (10 000) vilɛni polu, Deeɔola vɛɛni ti va, ti li.

¹¹ Ma ziegɛ nɔ zu, Gɛɛɛɛɛl, Ken nui, bɛtɛvɛni Ken nui zɔiti ba, Gɔɔɔɛ mavofodaiti, Moize nɛkoi, é liini é ná-seɔɛ ɔɔtai lo Keedɛse, Saananime sɛne gului ɔɔɔɔɛ.

¹² E woni Sisela ma, ga Aɔinoame ná-doun zunui Balake lɛa Taɔɔɔl gizeɛ ma.

¹³ Sisela ná-salaɔusuiti gaalɛɛni ba, ta kɔlu wotolo untaavuuɔɔ (900). Ná-kɔɔɔɔ nuiti kpein ti liini Galɔsete-Gɔyime, zɛ wolai Kison vɔ bɛ.

¹⁴ Deeɔola ɔɛni Balake ma: «De liina! Za ɔa Gɔɔɔɔ GALAGI Sisela lɔɔzu la è yeezu, è pilɛ sɔlɔɔ ma. Gɔɔɔɔ GALAGI bɔɔɔɔ ɔa losu è luɔɔ.» Balake loni zunu waapuugɔ (10 000) untuɔɔ, ti Taɔɔɔl gizeɛ yei.

¹⁵ Gɔɔɔɔ GALAGI Sisela bɛɛni ta ná-wotoloiti, ta ná-salaɔusuiti, é ti pɛ kpeɛni ga boɔa zɔkpɔi Balake luɔɔ. Sisela ɔulani ná-wotoloi zu, é vile ɔɔɔɔa, é vɛla.

¹⁶ Balake vilɛni wotoloiti polu, ta salaɔusuiti, eyɛsu ti zeeli Galɔsete-Gɔyime, ti Sisela ná-salaɔusuiti kpein paani. Nu ɔila kpala ge la ɔɛni ɔulani.

¹⁷ Sisela bɛzɛni ɔɔɔɔa, é li Ken nui Eɛɛɛɛl anzai Yayɛle ná-seɔɛ ɔɔtai wu, mazɔlɔɔ ziileigi ma minazɛɔɔɔ ɔɛni Gasɔɔl masagi Yabɛn ta Gɛɛɛɛɛl ná-pɛɛyɛɔɔɔ ti zɔɔɔzu.

¹⁸ Yayele ɔulani, é Sisela laaɔɔomi, é ɔe ma: «Le ve, maɔiɔi, le pò be. Mina lua!» E leeni ná-seɔe ɔotai wu, naa pɛemazeɔei veeni ma.

¹⁹ E ɔeni ma: «Soma è zie ve zèa, gè ɔɔle, kpɔle wɔin ɔa mà.» E kɔlɔ woolei laalaoni nɔnɔi su, é fe zea, é ɔɔle, naa volu, é seɔei ve ma.

²⁰ Sisela ɔeni ma: «Li è lo seɔe ɔotai laave, ni nu a vaana, é è ɔaazaɔa ga: «Nu ɔa ve?», da ɔe ma: «Ba-ol!»

²¹ Sisela wola ɔɔla ɔeni de, é niini poun. Geebeel anzai Yayele, seɔe ɔotai ma wulu ɔaazɔbɔagi ta zɔeni, é pɛe malitoi va, é maabuɔa ba vaavaa, é kpadɔ nɔungi va, é folokula é zɔoi zo, é zaani.

²² Balake yeni Sisela beezu, é va ná, Yayele ɔulani é daaɔomi, é ɔe ma: «Va gè zunui le ga de, nii è gaiziezu.» E leeni naa vɔ be, é Sisela ɔa laani zɔoi ma, saai, seɔe ɔotai ma wulu ɔaazɔbɔagi nɔungi volokulaai.

²³ Zekana, naama volo ná, GALA ge zobogi veeni la Izelayele nuiti be, ti pile sɔlɔ Kanaan masagi Yaɔin ma.

²⁴ Izelayele nuiti ta-zobogi liini ga wɔɔla, Kanaan masagi Yaɔin laalɔɔma, eyesu ti-ma zuwu ɔaalewe.

5

Deeɔola ná-guyei

¹ Naama voloi Deeɔola ta Aɔinoame ná-doun zunui Balake ti guyei looni, ti ɔe ma:

² Izelayele, eɛe nɔungi viege, kevele beɛe ga é kɔoi ɔɔ, nuɔuseiti ti ɔɔɔ veve ga ti kɔoi ɔɔ:

Ɔɔɔɔ GALAGI mama!

³ Masagiti, à woilo mà! Kundig̃iiti, à woilo!
 Nà guyei loozu, ungo, ǹun, nà guyei loozu G̃ooɔɔ
 GALAGI ve,
 gè guyei loo G̃ooɔɔ GALAGI lɛbi vai ma, Izelayele
 ná-GALAGI!

⁴ Ee, G̃ooɔɔ GALAGI, siɛgi zu è Seyiil g̃izei yeini la,
 è vaai ma, è zeɛɛ Edɔme yooi zu,
 zooi balini, tonabiingi yeebeni tonai va, é vu.

⁵ Gizeiti ti buseni è luɔɔ,
 Sinayi gizei ná-G̃ooɔɔ GALAGI, Izelayele ná-
 GALAGI.

⁶ Anate ná-doun zunui Samegaal ná-siɛgi zu,
 Yayele ná-siɛgi zu, peleiti kpein ti laaɔɔluni,
 siɛ wo nuiti ti g̃eni ziezu ga kaku peleiti.

⁷ Eɛɛ pe ge g̃elɛni Izelayele laa wolaiti ba,
 ti g̃elɛni ti va,
 eyɛsu nà, Deeɔɔla, gè wuzɛɛ,
 gè wuzɛɛ, eɛɛ doun deei Izelayele ve.

⁸ Izelayele nuiti ti yiimazeg̃eni ga gala kiligiti,
 gaamago nɔ, kɔɔi vaani ta-velelaveti.
 Kɔɔɔɔ nui waavuunaanig̃o (40 000) g̃a é Izelayele,
 kele kɔɔɔɔ zepe gila kpalaa ge la ná, anɛɛ meen g̃ila
 kpalaa.

⁹ Zi g̃a zoolezu Izelayele g̃undig̃iiti ta-vaa zu,
 ti bɔɔɔ veai nubuseiti saama, ga ti kɔɔi g̃o.
 A mamagi ve G̃ooɔɔ GALAGI ve!

¹⁰ Wɔiti wo leɛzu soovale saa g̃olegiti kɔma,
 wɔiti wo zeini seɛɛ wolaiti su,
 wɔiti wo ziezu peleiti su, à g̃igaizie!

¹¹ Niiti ti zieungiti kobave, ti da ziei g̃aaɔɔwe,
 ta G̃ooɔɔ GALAGI ná-faanɛɛiti maamusezu,
 ná-faanɛɛiti Izelayele g̃undig̃iiti tetema,

siɛgi zu Gɔɔɔɔ GALAGI ná-nuɓuseiti ti yeini la, taa wolai ma zifidaɓeti.

12 Wuzegɛ Deebola, wuzegɛ!

Gaalɔ, guye ɗila too!

Aɓinoame ná-doun zunui Balake, wuzegɛ!

Li ga da-luɓiti.

13 Nui mɔtai zegai zobobe nuiti su,

GALA ge feeni naati be, ga ti zeɪ nuɓuseiti unda,

Gɔɔɔɔ GALAGI feeni bè, ga nɔn gè ɗe kɔɔ ɗundiɗiiti saama!

14 Niiti ti pile sɔɔɔgai Amaleke ma, naati kulave Efelayime.

Benzamen vileni ti volu, toɗa ta-ɗɔɔɔɔ nuiti saama.

Makiil ná-peleyegɛi kundigiiiti kulani.

Zaɓulɔn ná-bolodai ma ge gaalu bo nuiti fe, ti sevei ɗe ga seve ɗe nui ná-tukpɔi.

15 Isakaal ná-kundigiiiti ti ɗeni Deebola va,

Isakaal ɗa Balake va,

ti yeini nemɛi zu.

Luɓen ná-nuiti saama, ɓɔɗɔɗaai woni,

kpɔɔzuɗulai woni, goolaama la ɗulani su.

16 Lee vaa zu è yeini lɔni togani makeɓu felegɔi yɔɗɔzu,

è da woilo togani makeɓu nuiti kpain gooi ma?

Luɓen ná-nuiti saama, ɓɔɗɔɗaai woni,

kpɔɔzuɗulai woni, goolaama la ɗulani su.

17 Galaade yeini Zuluden volu velei.

Dan la zegeni ná-ɓatoiti koba.

Aseɛl yeini zeini kpolodei laave,

é zeini kpe, ziileigi zu, ná-ɓato losuve.

18 Zaɓulɔn ɗa ga nuɓusei, nii teɗɛai saai zu,

Nefetali ɓalaagi, zenɔ ɗana é la, kɔɔɗɔzuve.

19 Masagiti, ti ziliai ga giye, Kanaan masagiti,
ti kɔɔi veeni gi va Taanake, Megido deiti pɔ be,
kele ti la liini ga ani nɔpe, wali ɔaa kɔɔzogani.

20 Geeɔɔɔɔgi zu, somideɔɔaiti ti kɔɔi ɔɔɔni,
ti vileni ti zie veleiti ba, ti Sisela zakpe.

21 Zie wolai Kison ti yeveni, ɛ yei ga tiye,
wɔɔwɔɔ de wolai, zie wolai Kison.
De zie ga zɛbei!

22 Sooitɔ ti leveni ga kpizɛi,
ti-volokagiti tugi da ɔula, ti-lugi da ɔula zootɔ ma.

23 Ɔɔɔɔɔ GALAGI nɔ-geezuɔeelai ɔeni ma:
«À Meelze voovo! A foovo, wo nɔ-taai zu nuiti
foovo!

Mazɔɔɔ ti la vaani, ti va ɔɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI va,
ti va ɔɔ Ɔɔɔɔɔ GALAGI va, kɔɔɔɔ ɔfundigɔiti saama!»

24 Yayɛle ɔa ga tuya nu anzanuiti saama,
Ken nui Geeɔɔɔɔl anzai!
Tuyai ɔa be, anzanuiti saama,
niiti ti zeini sege ɔotaiti bu!

25 Sisela ziei valini ma,
ɛ nɔnɔi veeni naa ya.
E nɛɛ niimi dei ma wulɔi veeni zea lebiya ɔɔle
ɔakai zu.

26 E gulu ɔaazɔɔɔɔɔ zoni ga yeei gilagi,
ɛ botigɛ nuiti ta-malitoi zɛge ga yeezai.
E Sisela loɔani ga malitoi, ɛ naa nɔungi valini su!
E tooni, ɛ nɔungi ɔota.

27 E zeini Yayɛle ɔɔɔɔwu,
ɛ looni, ɛ la.
E zeini kɔɔɔwu, ɛ looni.
Uɛ ɛ zeini nɔ, minɔ ɔa ɛ looni nɔ, ɛ zumaale, ɛ za.

28 Maazuve, fenetele laave,
 miná ɔa Sisela dee weleni ná, daavo, é ɔe:
 «Lee vaa zu ná-wotoloi lebisu, é la vaazu?
 Lee vaa zu ná-wotoloiti ti liizu vaa?»

29 E ɔeni naa wosu nɔ ɔɔ,
 nii ná-botiɔe ɔima anzanuiti ti boni:
 30 «Salavusuiti ti kɔɔzoganiiiti ka ga bɔɔba,
 ti da ti ɔaagwe bɔɔɔ va:
 Anzalopo ɔila, ɔaa anzalopo felegɔ,
 naa ve kɔɔɔɔ nui ɔilagilagi ya.
 Sisela ɔa seɔe zupu vagoi zɔɔɔsu,
 seɔeiti ti vodaai, ti zuvuai,
 seɔe zuvuua felegɔi ɔa loo zobo sɔɔɔ nui ɔɔba.»

31 Ee, ɔɔɔɔ GALAGI, è zili nuiti undaavili ɔana!
 Kele niiti ti è neai ve,
 naati ti volo ga foloi ɔevele, a ɔena toa gola!

Ziileigi lɔni zoi zu kona vuunaanigo (40)
 laawu.

6

Madiyan nuiti ti Izelayele bɔɔ vai

¹ Izelayele nuiti ti ɔɔɔɔ GALAGI wanama vai
 ɔeeni mɔnɔ. Naa ti lɔni Madiyan nuiti zeezu, kona
 ɔɔfela laawu.

² Madiyan nuiti ti Izelayele wola bɔɔni.
 Madiyan nuiti ta-vaa ɔa é keeni, Izelayele nuiti
 ti lɔɔɔfuzuveiti kpeteni la gizeiti ba, ta pugiti, ta
 fasaiti.

³ Siegi zu Izelayele nuiti ta la tii ɔeena la, Madiyan
 nuiti ti ɔeni leezu ta Amaleke nuiti, siezie nuiti ti ga
 folo ɔulazu vele nuiti, ti li ti laalɔɔma.

4 Ti vuuzuve βeteni zooi zu, ti da zooi zu ɣulanumai kpein koloɣolo, Gaza maaɣoolii zu. Ti la ɣeni daamiani nɔpe zesu Izelayele nuiti zea, anee baalagiti, ɔaa nikeiti, anee soovalegiti.

5 Ti ɣeni vaazu ga ta-loganiiti, ta ta-zegɛ ɣotaiti, egɛ koto kpulugiti, nu la ɣeni zooga, é va ti ɣaalu, tiya-o, ta-ɲəmɛiti-yo, ti ɣeni vaazu zooi zu, zooi ɣologolo fai ma.

6 Izelayele wola valani, tɔzei Madiyan nuiti ba, Izelayele nuiti ti kpeei looni Ɔoɔɣɔ GALAGI woizu.

7 Siɛgi zu ti kpeei looni la Ɔoɔɣɔ GALAGI woizu, Madiyan ná-faa zu,

8 é GALA goo wo nui leveni ti ma, naa ɣeni ti ma: «Ɔoɔɣɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI wooi ɣaa: «Gè læni ga woye, gè wo ɣula Ezipete yooi va, gè wo ɣulani duɔlai ma vɛɛi wu.

9 Gè wo ɣizoni, gè wo ɣula Ezipete nuiti zea, ta niiti kpein ti ɣeni wo maanɔɣɔzu, gè ti βe wo luɣɔ, gè ta-yooi ve wo ya.

10 Gè ɣeni wo ma: Nà ga Ɔoɔɣɔ GALAGI, wa-ƆALAGI, à mina nɔkɔ Amɔɔl nuiti ta-ɣalagiti bu, niiti wo zeini ta-yooi zu. Kele wo la woiloni ɣoɔi ma.» »

*GALA ge vali vai Zeedeyɔn ma
ga é Izelayele unmɔɔ*

11 Ɔoɔɣɔ GALAGI ná-geezugeelai vaani Wɔfela taazuve. É zeini sene gului wu, nii é ɣeni loni Zoase ná-zooi zu, Aβiyezɛɛl ná-pɛleyegɛi wu nui. Ná-doun zunui Zeedeyɔn ɣeni moloi loɣazu, dɔɔ βɔigi βetɛzuve, é da dɔɔɣu Madiyan nuiti ba.

12 Ɔoɔɣɔ GALAGI ná-geezugeelai ɣulani keɛma βɛ, é ɣeni ma: «Ɔoɔɣɔ GALAGI ɣa è va, kɔɔɣɔ nu wolai!»

13 Zeedeyɔn gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Ee, màliɔii, ni Ɔooɔɔ GALAGI ɔa gi va, lee vaa zu niima maanɔɔɔ vaiti kpein ti zeizu gi ma? Poo golai naati ta mini, niiti gi-mɛmɛwolani ti-ma vaiti boni gi ma, siɛgi zu ti ɔɛni la gi ma: «Ɔooɔɔ GALAGI ɔa é gi ɔɔulani Ezipete yooi zu?» Niizu é ɔɛlea gi va, é gi lo Madiyan nuiti zeezu.»

14 Ɔooɔɔ GALAGI ɔaavoteni ma, é ɔɛ ma: «Li ga naama zɛbei, nii é è va, ɔa Izelayele nuiti unmoɔ, è ti ɔɔula Madiyan nuiti zeezu. Na laade ɔaa, gè va ɔɛ è levesu?»

15 Kele Zeedeyɔn ɔɛni ma: «Ee, màliɔii, leeni ɔa na Izelayele nuiti kizo da? Na-peleyegei ɔa gaalɔidai Manasee ná-bolodai zu, na ɔa gè ga doungoi kɛɛ ná-doun zunuiti saama.»

16 Ɔooɔɔ GALAGI ɔɛni ma: «Kele na ɔɛ è va, ɔa zobo solɔɔ Madiyan nuiti ma, eɔɛ zunu ɔila no.»

17 Zeedeyɔn ɔɛni ma: «Ni è zaalai laa mà, poo fe zèa, nii na kwɛɛ da, ga Màliɔii, ɔa ɔa è ɔɔɛzu pò.

18 Na è maanɛɛɛzu, mina maagooza ve va, eyɛsu gè va ga na-veɛanii, gè da è ɔɔɔwu.»

Naa ɔɛni ma: «Na yɛsu ve, eyɛsu è ɔale ma, è va ve.»

19 Zeedeyɔn liini é boli ɔokpagi ɔete, é ɔo ɔulu vukɔi kilo vuusavagɔ (30) va, é naa ɔeteni ga bului, nii leve la su. E suai vuuni kpɔlɔgi zu, é sua ɔɛi vu pɔlo liɔii zu, é li ga tiye pɔ sene gului wu, é sei kakala.

20 GALA ná-geezuɔɛelai ɔɛni ma: «Suai zɛɔɛ ta bului nii leve la su, ti la kotu wolai tei maazu, è sua ɔɛi vu ti ma.» Zeedeyɔn gooi zoni.

21 Tukpɔi é ɔɛni Ɔooɔɔ GALAGI ná-geezuɔɛelai ya, é naa zokpai loni suai va, ta bului nii leve la

su. Abui soni kɔtu wolai va, é suai ɔala, ta bului nii lɛve la su. Naa volu, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔeelai nɛelɛni gaazu.

²² Zeedeyɔn kwɛɛni ga Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔeelai ve. E kpeei looni, é ɔe: «Màanɔɔɔa, Màliɔii, Gɔɔɔɔ GALAGI! Mazɔɔɔ gè Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔeelai ɔaa, ga gàazuve.»

²³ Kele Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «Yiilei, mina lua, è la zaazu.»

²⁴ Zeedeyɔn zalaɔa ɔulazuve loni náve Gɔɔɔɔ GALAGI ve, é daasei pɛeni ga: «Ziilei GALAGI.» Toɔa de ná, zaɔɔa Wɔfela taazuve, Aɔiyezɛel ná-pɛleyeɔei zaama.

Zeedeyɔn Baale ná-zalaɔa ɔulazuve ɔologolo fai

²⁵ Ma bɔkɔi nɔ, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zeedeyɔn ma: «È-ɔe ná-nike zinei zo, kona ɔfela gelei. Baale ná-zalaɔa ɔulazuve ɔologolo, nii é ga è-ɔe nɔnɔi, sale ɔɔ wului é loni koba, naa balaa ɔologolo.

²⁶ Naama ɔizei maazuve ɔa è zalaɔa ɔulazuve ɔetɛzu ná, ga pagɔ, Gɔɔɔɔ GALAGI, da-GALAGI ve. Da nike zinei velesi zo, è kula ga gala zalaɔai, sale ɔɔ wului nii è kologolosu, naa ɔa ɔa seɔe, è ke ga kovii.»

²⁷ Zeedeyɔn zunu puugɔ zɛɔeni ná-botigɛ nuiti saama, é naa ɔɛni nii kpein Gɔɔɔɔ GALAGI boni ma. Kele é la ɔeni zooni, é va naa ɔe ga foloi, keni kpidii, tɔzei é ɔeni luazu keɛɔe ná-pɛleyeɔei va, ta taaveaiti.

²⁸ Siɛgi zu taaveaiti ti wuzɛɔeni la ga sobuzobui, ti pɛɛni ga Baale ná-zalaɔa ɔulazuve ɔologoloni,

sale ɔɔ wului ɔfologoloni, nike zinei ɔfilagi ɔfulani ga gala zalaɔai zalaɔa ɔfulazuve, naa beɛta niinei.

²⁹ Ti ɔeni bɔɔɔ ɔaazaɔasu, ti da ɔe: «Be ɔa é naa ɔeai?»

Siɛgi zu ti ɔeni gaazaɔagi wosu da, ti ɔeni ti ma: «Zeedeyɔn ve, Zoase ná-doun zunui, naa ɔa é naa ɔeɛni.»

³⁰ Gaamanɔ, taaveaiti ti ɔeni Zoase ma: «È-loun zunui ɔgula, keni é za, mazɔɔ é Baale ná-zalaɔa ɔfulazuve ɔfologologa, ta sale ɔɔ wului é ɔeni ná ɔɔbave.»

³¹ Zoase maɔoolii zu nuɔuseiti gooɔaavoteni, é ɔe ti ma: «Wa ɔa wa Baale maalogi wo be baa? Wa ɔa wa bɔ ba, wo kizo? Nu-o-nu a Baale maalobona, ta naama nui vaa, aisa lina sobu. Ni Baale ɔa ga gala, é bɔɔɔ maalogi wo bɔɔɔ ve, tɔɔzei ti ná-zalaɔa ɔfulazuve bezeɔelega.»

³² E zo naama voloi ma, ti Zeedeyɔn laasei pɛeni ga Yelubaale (nii poluve ga «baale bɔɔɔ maalobo»), tɔɔzei ti ɔe ma: «Baale bɔɔɔ maalobo tɔun daalɔɔma, tɔɔzei é ná-zalaɔa ɔfulazuve ɔfologoloni.»

Zeedeyɔn poogi ɔaizie vai

³³ Madiyan nuiti ta Amaleke nuiti, siezie nuiti ti ga folo ɔfulazu vele nuɔuseiti, ti ɔaalɛni ba, ti Zuluden buɔe, ti li ti vu Zizeleyele nɛmei zu.

³⁴ ɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Zeedeyɔn ma, é lɔ su. E puuɔgi vɛeni, é Aɔiyezeel ná-peleyeɔei lolini, ti vile polu.

³⁵ E keelaiti teveni Manasee ná-zooi zu, ti naati tolini ti vile polu. E keelaiti teveni Aseel ná pe, ta Zabulɔn, ta Nɛfetali, naati ti lɛeni ti ti laaɔomi.

³⁶ Zeedeyɔn ɔɛni GALA ma: «Ni ɔa pɔ, ɛ Izelayele ɔizo ga ze, eɔvelei ɛ bogai la,

³⁷ wɛɛ, nii ɔa gɛ falizu ɛ ma, na baala kɔbi vɛɛzu zoi ma, molo loɔazuɛ. Ni nɔɔai a vuuna baala kɔbi nɔ ma, zoi nii ɛ maɔoolii zu, na pɛ maavɔai ye de, na kwɛɛ gɛ ɔɛ ɔa pɔ ɛ Izelayele ɔizo ga ze, eɔvelei ɛ bogai la.»

³⁸ Uele nɔ ɔana ɛ ɔɛni la. Poluma zobui, ɛ wuzɛɛni ga sobuzobui, ɛ li ɛ baala kɔbi luɔa, ma nɔɔai kokoi laaveni.

³⁹ Zeedeyɔn ɔɛni GALA ma: «Mina yiiɔaawana ma, gaazaɔa gila kpe nɔ ɔa gɛ bosu ga de, poo gaabelagi ɛ vilɛ baala kɔbi va, to ɔila kpe nɔ vɔai ye de, kelɛ nɔɔai zoi maavɛ kpein zɛɔɛ maɔoolii zu.»

⁴⁰ GALA ge naa nɔ ɔɛni mɔnɔ kpidi naa. Baala kɔbi ɔila kpe nɔ ɔa ɔai ye ni de, nɔɔai vuuni zoi ma na pɛ.

7

Zeedeyɔn

ta kɔɔɔ nu unsavagɔiti (300)

¹ Poluma zobui, Yelubaale, nii ɛ ga Zeedeyɔn, ta na-kɔɔɔ nuiti ti vilɛni pelei zu, ti liini ti vu Galɔde zieungɛ ɔobavɛ. Madiyan nuiti ti vuuni ti ɔvɛzu velei, ɛ zo Mɔlee ɔizei va, eyɛsu ma nɛmɛi zu.

² ɔɔɔɔ GALAGI ɔɛni Zeedeyɔn ma: «Nuɔusei ɛ ɛ volu, naati gola mɔinɛ, gɛ va va bu, ti va pile sɔɔɔ Madiyan nuiti ma. Naa a ɔɛna, Izelayele nuiti ta waso nɔun ma, ti ɔisɛ ga ti ɔɔɔ zɛɔɛi ɔa ti ɔɔɔ unmɔɔgai da.

³ Niima ɔaazaɔagi wo ɔa-ɔɔɔɔ nuiti saama, ɛ ɔɛ ma: «Be ɔa ɛ wo zaama, ɛ luazu sasu ɔa bali? E

maaɔooza Galaade gizei va, é li ná-taazu.» » Ná-kɔɔɔɔ nui zunu waavuufefe maazu felegɔ (22 000) ɔa é ɔaleni ma, é yeɓi ná ga zunu waapuugo (10 000).

⁴ Kεε Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zeedeyɔn ma: «Kɔɔɔɔ nuiti gola mɔinve de. Yei ga tiye kɔtudɛi vɔ be, miná ɔa suwεengi wosu ná. Nii ná ɔe è ma: «Nii ɔa vile è volu,» naa ɔa vile è volu. Kεε nii kpein ná ɔe è ma: «Nii mina vile è volu, wo va li,» naa mina vile è volu, wo va li.»

⁵ Zeedeyɔn yeini ga ná-zunuiti kɔtudɛi laave. Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni ma: «Nui nii kpein a laave ziei ɔa, é ɔa kpɔle ga gilei ɔevele, naati seɔe zɔiti ba, ti vilɛsu niibiɔa, ti ɔa bɔɔle, è ti vu ye.»

⁶ Nui niiti ti ɔeni ziei bɔlezu, ti seɔe ga yeei, ti to la, naati ti ɔeni ga zunu unsavagɔ (300). Zɔiti kpein ti vilɛni niibiɔa, ti laave ziei ɔa, ti ɔa kpɔle.

⁷ Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zeedeyɔn ma: «Zunu unsavagɔi (300) niiti ti ziei bɔlea ga yeei, naati ka gè wo unmɔosu ga ti maavele, gè Madiyan nuiti ɔa wo yeezu. Nuɔusei mɔtaiti ti ɔale ma ta-velɛiti bu.»

⁸ Naa volu, Zeedeyɔn Izelayεle zunuiti kpein gaɔaleni ma, εε ge li ná-seɔe ɔotai wu, é zunu unsavagɔ (300) nɔ make, naati ma ti ta-laamianigiti seɔeni, ta ta-vuugiti. Tama Madiyan nuiti ti ɔeni vuuni ti yeɔɔɔɔwuvε nɔ nεmɛi zu.

Zeedeyɔn zili nuiti ta-ɔɔɔɔ nui ta segi wo fai

⁹ Naama ɔidi ná, Ɔɔɔɔ GALAGI ɔeni Zeedeyɔn ma: «Li, è laale Madiyan nuiti bu ta-ɔɔɔɔɔɔɔɔ zu, mazɔɔ gè ti laa è yeezu.

10 Ni ɗa luazu ga è yei ná, à yei ta-ɗɔɔlaɗfai zu, wa ɗa-wotiɗe nui Pula.

11 Woilo, è naa mɛni nii ti bosu, naa ɗa è zɛbɛlo, ɗa yei naa ɔɔlu è laale ta-ɗɔɔlaɗfai wu.» Zeedeyɔnni ti yeini ta ná-botigɛ nui Pula, naati ta-ɗɔɔlaɗfai ma mɔungi ɔɔ bɛ.

12 Madiyan nuiti, ta Amalɛke nuiti, ta folo ɗulazu vele nuiti, ti vazaga ɗɛni de nɛmɛi zu, ti mɔin gola, eɗe kotogiti, nu la bɛna zoo é ɔa ta-ɗɔɔmɛiti gaalu, ti mɔinni eɗe kpoloɗɛi ɗobave ɗaɗaegi.

13 Zeedeyɔn zeeliai ma ná, wɛɛ zunui ta ɗɛni segi zuɗulazu bɔɔlai ta ma. E ɗɛni ma: «Sèsuve, wɛɛ wɔɔlezegi ma bɔlui gila ge ɗilikilini, é li é loo Madiyan nuiti ta-ɗɔɔlaɗfai zu, seeliai ma seɗe ɗotai ɔɔ bɛ, é loɗani maazuve ta buuɔve ɔa, é toka zooi ma.»

14 Bɔɔlai gooɗaavoteni, é ɗe ma: «Ani ɗili nɔɔpe ta ga ná, keni Zoase ná-doun zunui Zeedeyɔn ná-boɗa zɔkpɔi, Izelayɛle zunui, nii GALA ge zobogi veai bɛ, ga é pile sɔɔɔ Madiyan ma, ta ná-kɔɔɗɔ nuiti.»

15 Siɛgi zu Zeedeyɔn segi zu wooi mɛnini da, ta poluwo gooi, é nɔkɔni, é ɗale ma Izelayɛle nuiti ta-ɗɔɔlaɗfai zu, é ɗe ti ma: «À wuzɛɗe, mazɔɔɔ ɗɔɔɗɔ GALAGI zobogi vea wo ɔɛ, wo pile sɔɔɔ Madiyan nuiti ta-ɗɔɔɗɔ nuiti ma.»

16 Zeedeyɔn zunu unsavagɔiti (300) gaadwɛɛni su sava, é puɔugi veeni kɔɔɗɔ nui ɗilagilagi pɛ zea, ta pɔɔɔ liɗi zunakai, nii ti ɗɛni sɔmɔgi ɗaazosu, ti dɔ su.

17 E ɗɛni ti ma: «Wa ɗe nɔun pɛtesu, wo ɗa naa nɔ ɗe, nii gè kɛɛzu. Nà zeelina nɔ feya ta-ɗɔɔlaɗfai ɗobave, nii gè kɛɛzu, wo naa ɗe.»

18 Siɛgi zu gè puuugi vɛɛzu la, niiti kpein ti bà, wa puuugi vɛ wa balaagi ta-ɔɔlaɔɔfai maagoolii zu, wo ɔɛ ma: «Gɔɔɔ GALAGI vɛ, Zeedeyɔn vɛ!» »

Gɔɔɔ GALAGI zobogi vee vai

Izelayele ya

19 Zeedeyɔn ta zunu ungilagiti (100) ti zeelini Madiyan nuiti ta-ɔɔlaɔɔfai zu, aisa kua zaamai. Naati ti kɔɔlaɔɔ maabɛɛ nuiti maavaliboni nɔ feya. Gaamago nɔ, Zeedeyɔn ta ná-nuiti ti puuugi vɛɛni, ti pɔɔ ligiiti golo, niiti ti ɔɛni zoni ti ya.

20 Ti-zeizu savagɔiti pɛ ti puuugi vɛɛni, ti ta-vɔɔ ligiiti golo. Ti sɔmɔgi zoni ga ti-ɔɔvɛi, puuugi ɔɛ ti-yeezai ɔa, ti da fɛ, ti da kpeei loo, ti ɔɛ ma: «À sogi wo ga wa-woɔa zɔkpɔi Gɔɔɔ GALAGI vɛ, ta Zeedeyɔn vɛ!»

21 Ti ɔilagilagi pɛ ge yɛni loni losuvɛ, kɔɔlaɔɔfai maagoolii zu, zunuiti kpein ti vɛlani ti ɔula kɔɔlaɔɔfai va ga kpizɛi, ti da kpeei loo.

22 Zunu unsavagɔi (300) ɔɛai ma puuugi vɛɛzu, Gɔɔɔ GALAGI vaani bu, ga tɛiti ti ɔɛni kɔɔlaɔɔfai zu, ti vɛɛ ɔɔɔ ma ga boɔa zɔkpɔiti. Kɔɔlaɔɔfai zu nui mɔtaiti ti bizɛni, eyɛsu ti li Bete-Sita, ti li ga Seleela vɛle, ti zeeli Abɛle-Meɔla taa wolai vɔ bɛ, Tabate ɔɔbavɛ.

Izelayele ɔɔɔɔ nui zɔiti

ti vaa vai kpɔbai ma

23 Izelayele zunuiti ti ɔaalɛni ba, Nɛfetali geleiti, ta Aɛɛl ta Manasee geleiti, ti vɛlɛni Madiyan nuiti polu.

24 Zeedeyɔn keelaiti tevɛni Efelayime ɔize yooi zu ná pɛ, ti ɔɛ ma: «À yɛi wo Madiyan nuiti

daagɔmi, wo zie levesuɔeti so ti luɔɔ, eyɛsu Bete-Bala, ta Zuludɛn levesuɔeti.» Ti Efelayime zunuiti kpein tolini, ti yeini ti zie levesuɔeti so, eyɛsu Bete-Bala, ta Zuludɛn levesuɔeti.

²⁵ Ti Madiyan nuiti ta-ɔundiɔi felegɔ zoni, Wɔlebe ta Zeebe, ti Wɔlebe vaani fasai ma, daasei pɛai ga Wɔlebe vasai, ti Zeebe vaani dɔɔ ɔɔi kɔɔɛzuvɛ, nii daasei pɛai ga Zeebe nɔ-dɔɔ ɔɔi kɔɔɛzuvɛ. Ti vilɛni Madiyan nuiti polu, ti liini ga Wɔlebe nɔungi, ta Zeebe nɔungi, ti fe Zeedeyɔn ya, Zuludɛn volu velei, folo ɔulazu velei.

8

Efelayime nuiti ta-yiiɔaawana vai

¹ Efelayime zunuiti ti ɔɛni Zeedeyɔn ma: «Leeni vaa ɔa ɛ keai ga giye? Lee vaa zu ɛ la gi lolini, ɛ liizuvɛ Madiyan nuiti sakpesu?» Ti laalɛni bu, ti ɔɔɛ gola.

² Zeedeyɔn ti woɔɔaavoteni, ɛ ɔɛ ti ma: «Lee vaa wola ɔa gɛ keai, nii nu a pokɔɔɔna wɔnɔ ɔɛai ma? Efelayime nuiti, wo-losuvɛ wo naa ɔɛai, posuyɛvɛi naa la wɔɔɔni, ɛ va leve Abiyɛzɛɛl nɔ-pɛɛyɛɔɛi nɔnɔ ma lɔɔ ɔɔi kɔɔɛai va?»

³ Naa pɛ poluma, wa ɔa GALA ge Madiyan ɔundiɔiiti Wɔlebe ta Zeebe lɔɔni wo yeezu. Lee vokɔɔɔma vaa ɔa gɛ keeni ga woye naazu?» Zeedeyɔn nɔ-goɔɔaavotegi ti yiilɛni, ti zɛɔɛ ziiɔaawanai volu.

*Zobo sɔɔɔ fai
Madiyan masagiti ma*

4 Zeedeyɔn zeelii ma Zuludɛn ma, ta zunu unsavagɔiti (300), ti maazuɓudɛni, ti wola ɓɔɓai, keɛ ti ɣɛni nɔ ti zili nuiti kpɛɛzu.

5 Zeedeyɔnni seelii ma Sukɔte taa wolai zu, ɛ ɣɛni taaɓeaiti ma: «Nà wo maanɛɛɛzu, à ɓulua ve zunuiti zea, niiti ti màazaasu, mazɔɔ ti ɓɔɓa, tama nà dɛ Zeeɓa ta Salemuna ɓɛɛzu, niiti ti ga Madiyan masagiti.»

6 Sukɔte ɣundigɔiti ti gooɣaavoteni, ti ɣɛ ma: «Leeni vaa zu gá daamianigi ve da-ɣɔɔɣɔ nuiti zea? E yeeziɛ Zeeɓa ta Salemunani bu, ɓaa ti ɓɔ è yeezu?»

7 Zeedeyɔn ɣɛni ti ma: «Ni ɛ ɣɛa ɣana, siɛgi zu ɣɔɔɣɔ GALAGI Zeeɓa ta Salemuna ɓɔɔzu la zèɛzu, nà wo zuvala ga teɓɓai zu ɣaingiti ta ɣaingi ma zii pɛ.»

8 Zeedeyɔn zɛɣɛni ná, ɛ li Penuwele, ɛ fali ɣilagi naa nɔ woni ma laaɓeaiti ma. Penuwele nuiti ti gooɣaavote gilagi naa nɔ woni da, nii Sukɔte nuiti ti boni la.

9 E ɣɛni Penuwele nuiti ma: «Siɛgi zu kɔɔi a ɓena la, nà ɣalena ma ziileigi zu, nà wa-laaɓeaiti ta-veɛɛ ɣaaɣooza golai loka.»

10 Zeeɓa ta Salemuna ti ɣɛni Kaalekɔɔl ta ta-ɣɔɔɣɔ nuiti, ti-liegɔi ɣɛni ga zunu waapuugɔ maazu ɓɔɓu (15 000). Naa nɔ ɣa ɛ yɛni ti ya, folo ɣulazu veɛle nuiti ta-ɣɔɔɣɔ nuiti su zunu waaungila waavuufelegɔ (120 000) kpein ge zaani, niiti ti ɣɛni kɔɔi ɣɔɔzu ga boɣa zɔkpɔi.

11 Zeedeyɔn lɛɛni ga teɓeteɓe nuiti ta-veɛi, Nɔɓa folo ɣulazu veɛi ta Yɔgeɓeɣa, ɛ liini ɛ kɔɔlaɣai zakpe, nii ɛ laani ɓɔɣɔ la, maagɔli la ɣɛni ma.

12 Madiyan masa felegɔiti, Zeeba ta Salemuna, ti velani. Zeedeyɔn vileni ti volu, ti ti zo, dualuagi lɔni ta-ɔɔɔɔ nuiti su, ti vaza.

Sukɔte ta Penuwele nuiti suloɔa vai

13 Zoase ná-doun zunui, Zeedeyɔn zefezuve kɔmave, é leeni ga pelei, é gize yɔɔɔzuve Geelese.

14 E zunu loungoi ta zoni, Sukɔte nuiti saama, é gaazaɔa, naa Sukɔte ɔundigɔiti ta kewolaiti daaseigi zeveni, é fe zea, ti ɔeni ga zunu vuulɔfela maazu lɔfela (77).

15 Naa volu, é vaani Sukɔte nuiti pɔ be, é ɔe ti ma: «À wele Zeeba ta Salemuna va, niiti wo pɔomuni ta-vaa zu, wo da ɔe ma: <Zeeba ta Salemuna ti lɔa é yeezu baa, gi va daamiani fe da-nuiti zea, niiti ti bɔlɔai?» »

16 E Sukɔte taa ɔewolaiti soni, é tevebai zu ɔaingiti kula, ta ɔaingi ma zii pe, é ti zuvala da.

17 E Penuwele taaveaiti ta-vele ɔaagɔoza golai lokani balaa, é zunuiti paa.

18 Zeedeyɔn ɔeni Zeeba ta Salemuna ma: «Zunuiti ti ɔeni ɔale, niiti wo ti vaani Tabɔɔl?»

Ti ɔooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Ti ɔeni ga è ɔevele, ti ɔevelei ɔeni eɔe masa dounɔa.»

19 Zeedeyɔn ɔeni ti ma: «Kɛɛleaiti kana, gi dee ma. Nà ɔonazu ɔooɔo GALAGI ma, nii é vulua, ni wo ti yeni vulua, wo la ti vaani, gè la bena wo vaa pe!»

20 E ɔeni ná-doun zunu mɔungi Yeeteel ma: «Wuzefɛ, è ti vaa!» Kele zunu loungoi la ɔeni ná-boɔa zɔkpɔi ɔulani su, tɔzei é ɔeni luazu, mazɔlɔ zunu loungoi nɔ ɔeni de de.

21 Zeeba ta Salemuna ti ɣeni Zeedeyɔn ma: «Wuzegɛ, è gi vaa da bɔɔɔi! Mazɔlɔɔ velei zunui la, zekana ná-zɛbɛi la!» Zeedeyɔn wuzegɛni, é Zeeba ta Salemuna vaa. Naa vɔlu, é ta-ɲɔmɛiti kɔbu yɔlɔɔɔ vagoiti seɣeni.

Zeedeyɔn ɣɛɛ vai masadai va

22 Izelayɛle zunuiti ti ɣeni Zeedeyɔn ma: «Zei ga masagi gi unda, da zɛɣena ná è-loun zunui, naa vɔlu è-lounlɔin, mazɔlɔɔ è gi ɣizoga gi ɣula Madiyan nuiti zea.»

23 Zeedeyɔn ɣeni ti ma: «Gè la zeizu wo unda ga masa, anɛɛ dɔun zunui ve, ɓaa dɔunlɔin. Gɔɔɔɔ GALAGI ɣa é zeizu wo unda ga masagi.»

24 Zeedeyɔn ɣeni ti ma mɔnɔ: «Nà faa ɣila bosu wo ma ga wo ke: Wo ɣilagilagi zanu goizu anigi gila fe bɛ, aniiti su ti zogai kɔɔi zu.» Zanu goizu anigiti ti ɣeni Madiyan nuiti zea, tɔɔzei vele ɣana tevebai zu nuiti ti ɣeni la.

25 Ti ɣeni ma: «Gá ti ve ga koozunɛ.» Ti seɣe wolai zuvieni, ɛɛɛ ge da goizu anigi vili su, é ɣula naa zu, nii é sogai kɔɔi zu.

26 Zanu goizu anigi Zeedeyɔn sɔlɔɔni, ti pɛ buɲɛgi ɣeni ga kilo vuufelegɔ (20). E kɔbu yɔlɔɔɔiti sɔlɔɔni ɓalaa, ta seɣe ɓɔi pagɔiti, niiti Madiyan masagiti ti ɓena too ɣɔba, ta yɔlɔɔɔ vagoiti, ti ɣeni ta-ɲɔmɛiti kɔbu.

27 Zeedeyɔn zalaɣa ɣula zɛɣei ɓɛtɛni la, nii é ga kakazu gelei, é daani ná-taazuve, Wɔfela. Miná ɣa Izelayɛle nuiti ti bɔɔɔ ɣɔzɔni ná, tɔɔzei ti ɣeni nɔkɔsu bu. E ɣeni ga balii Zeedeyɔn ve ta ná-peleyɛɣei.

Zeedeyɔn zaa vai

28 Madiyan ɔloni Izelayele ve, ti la mo ungi wuzegeni pe. Zoi zeini ziileigi zu, kona vuunaanigɔ (40) laawu Zeedeyɔn zii ma voloi pe su.

29 Zoase ná-doun zunui Yelubaale, nii é ga Zeedeyɔn, ɔleni ma, é zeí ná-peleí wu.

30 Zeedeyɔn doun zunu vuulɔfela (70) zɔbɔni, kpɔɔɔ gelei, mazɔbɔ anzai wola moinni.

31 Anzai Sikeme, nii é la ɔeni vuluni ga zɔiti kevele, naa doun zunu ɔila sɔbɔni be balaa, é naa laasei peeni ga Abimeelɛke.

32 Zoase ná-doun zunui, Zeedeyɔn zaani, kele é pɔbɔzɔɔagi woni undaanɛi zu. Ti maagɔluni keɛɔɔ Zoase ná-kabayegɛi zu, Wɔfela taazuve, nii é ɔeni ga Abiyeeɛel ná-peleyegɛi nɔnɔi.

33 Siɛgi zu Zeedeyɔn zaani la, Izelayele nuiti ti tɔzeini ga koloɔlogi ɔɛa ta Baaleni, ti Baale-Belite ɔeni ga ta-ɔalagi.

34 Izelayele nuiti ti la ɔeni ɔizeni ɔɔɔɔ GALAGI zu, ta-GALAGI, nii é ti vieni, é ti ɔula ti zili nuiti kpein zeezu, niiti ti ɔeni ti-maagɔoolii zu.

35 Ti la ɔeni faanɛi wuuɔwɛeni, ga tago nɔpe, é va lo Zeedeyɔn ná-peleyegɛi va, nii é ga Yelubaale, faa vagɔi nii kpein é keeni Izelayele letema.

9

Abimeelɛke zeí vai ga masagi Sikeme

1 Yelubaale, nii é ga Zeedeyɔn, naa ná-doun zunui gila, nii é ga Abimeelɛke, naa ɔa é liini kekeni pɔ be Sikeme, é bɔɛ dee ná-peleyegɛi wu nuɔuseiti pɔ, é ɔɛ ti ma:

² «À Sikeme nu wolaiti gaazaɔa, wo ɔe ti ma: «Leeni ɔa fizɔgai wo ma, Yelubaale ná-doun zunu vuulɔfelaiti (70) ti zeɪ wo unda, ɔaa nu ɔila nɔ zeɪ wo unda?» A ɔize su ga wo ta ɔa ga ze, ada ga nama ɔilagi.»

³ Kekeni ti liini ti naama woiti daazeeli Sikeme nu wolaiti kpein ma. Naati kpein ti ɔitoni Abimeeleke va, mazɔlɔ ti ɔeni ma: «Gi ta ve.»

⁴ Ti wali ɔae vuulɔfela (70) veeni zea, ti seɔe Baale-Belite lebi velei wu. Abimeeleke nu nakaiti ta teveteve nuiti seɔeni ga naama walii, ti vile polu.

⁵ Naa voluma, é liini keeɔe ná-taazuve Wɔfela, é keeɔe Yelubaale ná-doun zunu vuulɔfelaiti (70) paa, é ti pe paani kɔtu ɔilagi maazu. Keni Yɔtame ɔila kpe, Yelubaale ná-doun zunui, nii gola lɔini ti zu, naa la ɔeni zaani, tɔzeɪ é lɔɔɔuni.

⁶ Sikeme nu wolaiti kpein ta Bete-Milo nuɔuseiti kpein ti ɔaaleeni ba, ti Abimeeleke zeɪ ga masagi, ti naa ɔeni sene gului wu Sikeme, zalaɔa ɔtu ɔaɔɔoozagi ɔobave.

Yɔtame ná-faalaalii

⁷ Naa kpein ge woni Yɔtame ma. E liini é lo Galizime gizei unmauve, é ɔɔeni ti va, é woɔgula la, é ɔe ma:

A woilo gòo ma, Sikeme nu wolaiti,
ni wa pɔ ga GALA ge wo woomeni!

⁸ Gulu wolaiti ti liini,
ga ti gulɔi zie masagi ma, é zeɪ ti unda.

Ti ɔeni wolive wului ma:

«Zeɪ gi unda ga masagi.»

⁹ Kele wolive wului ti woɔfaavoteni, é ɔe ti ma:

«Gè be mà waai ma wulɔi vee vai va ɓaa,
nii ta da GALA ta nuɓuseiti dɛbi la,
gè li gè ɓɔɔɔ ɓɔɓɔ ga gè zeɪ guluiti unda?»

¹⁰ Guluiti ti ɣeni naazu kooleɔfoole gului ma:

«Da, è zeɪ gi unda ga masagi!»

¹¹ Kele kooleɔfoole gului ɣeni ti ma:

«Gè ɣele mà neei va, ta mà waa vaɔɔi,
gè li gè ɓɔɔɔ ɓɔɓɔ ga gè zeɪ guluiti unda?»

¹² Guluiti ti ɣeni leezen ansaɔɔgi ma:

«Da, dɔun è zeɪ gi unda ga masagi.»

¹³ Kele leezen ansaɔɔgi ɣeni ti ma:

«Gè ɣele nà-dɔɔi va,
nii é GALA ta nuiti koozunɛɛzu,
gè li gè ɓɔɔɔ ɓɔɓɔ ga gè zeɪ guluiti unda?»

¹⁴ Názu ɣa guluiti kpein ti ɣeni la ɣain ba wului ma:

«Da, è zeɪ gi unda ga masagi.»

¹⁵ ɔain ba wului ti woɔɔaavoteni, é ɣe ti ma:

«Ni wo-yiimai ɣana, wo gulɔi zie mà,
wo kè ga masagi wo unda,
à va wo loɔɔɔu mà niinigi wu.
Ni wa ɣelena, abui ɣa ɣula mà ɣaingiti su,
é Liban sɛdele guluiti gala.»

¹⁶ Yɔtame ɣeni ma mɔnɔ: «Niizu deɣemu, kisie
vaɔɔi ɣa wo bogai nei, ta soledai, Aɓimeeleke zeɪ vai
zu ga masagi? Faa vaɔɔ ɣana nei wo keai Yelubaale
ná-peleyeɣei letema? Wo unfemai veeve be nei, é
zooloo ná-keewoti vaɔɔiti ma, niiti é ti ɣeeni?»

¹⁷ Mazɔɔɔ kèe kɔɔi ɣɔɔni wo ve, é ɣikulani zenvui
zu kɔɔmave, é wo ɣulani Madiyan nuiti zea.

¹⁸ Wɔun, wo wuzɛɣea kèe ná-peleyeɣei laalɔɔma
za, wo ná-doun zunuiti paani, zunu vuulɔfela (70),
kɔtu ɣilagi maazu. Wo ná-botifɛ anzanui ná-doun

zunui Aɓimeeleke lo Sikeme ga masagi, tɔɔzei toɔɔa ga wo-ɔɔeloin.

¹⁹ Ni kisie vagɔi ɔana wo bogai za, ta sɔledai, Yelubaale letema, ta ná-pɛleyeɔɔei, Aɓimeeleke wo yiima vai ɔɔ wo ve, wa balaa wo ziima vai ɔɔ!

²⁰ Ni naa laade, abu ɔila ka ɔɔula Aɓimeeleke zu, nii a Sikeme nu wolaiti gala, ta Milo vɛleyeɔɔei, abu ɔila ka ɔɔula Sikeme nu wolaiti su, ta Bete-Milo nuiti, nii a Aɓimeeleke ɔala!»

²¹ Yɔtame velani é li é lɔɔɔu Beel, miná ɔa é yeni ná, é maagooza keɔɔɔeloin Aɓimeeleke va.

Nuiti ti wuzegɔ vai

Aɓimeeleke laalɔɔɔma Sikeme

²² Aɓimeeleke ɔɔni ga kundigii Izelaye le unda kona savagɔ laawu.

²³ Naa voluma, GALA ge gooɔaagɔaalala yenvui lɔɔni Aɓimeeleke ta Sikeme nu wolaiti zɔɔɔzu, naati ti wuzegeni daalɔɔɔma,

²⁴ tɔɔzei faa ɔɔi va é keɔni ga Yelubaale ná-doun zunu vuulɔfelaiti (70), naa ɔa a ke ti ma ɔamai la Aɓimeeleke unma, tɔɔzei ti-ɔɔeloin ve, toɔɔa é ti vaani, Sikeme nu wolaiti ti ɔɔ ba.

²⁵ Nii a ke ti zoo Aɓimeeleke la, Sikeme nuiti, ti nuiti seini gizeiti unma ve, ti ti lɔɔɔu taa wolai ɔɔba ve, naama zunuiti ti ɔɔni loozu nuiti ma, niiti ti ɔɔni levesu ti ɔɔba ve. Ma wooi woni Aɓimeeleke ma.

²⁶ Yeeta, Eɔede ná-doun zunui Gaale, ta keɔɔɔelointi ti ɔɔni levesu Sikeme. Sikeme nu wolaiti kpein ti laani da.

²⁷ Ti liini ta-leezen beleiti su, ti ma waaiti kula, ti ti ɔete, ti koozune vetii ɔula, ti li ta-ɔalagi ná-pɛlei wu, ti daamii wo, ti ɔɔle, ti Aɓimeeleke ɔoto.

28 Eɓede ná-doun zunui Gaale ɗeni ɗeɗu ma: «Be ɗa é ga Abimeeleke, be ɗa é ga Sikeme, gi va botii ɗe Abimeeleke ve? Yelubaale ná-doun zunui laade ɓaa, Zebule laade é va ɗe ga ná-keelai? A botii ɗe Gamɔl zunuiti be, nii é ga Sikeme keɗe. Goun, leeni vaa zu gá botii ɗe Abimeeleke ve?»

29 Ni nui ta a niima nuɓuseiti ta-ɗundigilai veena zèa! Nà la Abimeeleke maaɗooza. Nà la ɗe Abimeeleke ma: «Li è ta ɓɔ da-zalavusuiti ba, è va è kɔɔi ɗɔ!» »

30 Zebule taa masa golai, naa menini nii Gaale boni, Eɓede ná-doun zunui, gola yiiɗaawanani.

31 E keelaiti teveni dɔɗfuzu Abimeeleke ma, é ɗe ma: «Wele, Eɓede ná-doun zunui Gaale, ta keɗelointi ti vaave Sikeme, ti taai wuzegɗa é laalɗɔma.

32 Keni niina è baɗa ga kuai, wa nuɓuseiti ti è va, à lɔɗɗu ti va balaɗai zu.

33 Sobui, foloi a ɗulana, da wuzegɗe è yei ti ma taa wolai zu. Siegi zu Gaale ta polu nuɓuseiti ta wuzegɗa la è laalɗɔma, da naa ɗe la, nii da-zɛbei a zoo da.»

34 Abimeeleke ta nuɓuseiti ti ɗeni polu, ti wuzegɗeni ga kuai, ti li ti lɔɗɗu Sikeme ɗɔbave, ti ɓɔɗɔ zeini su ga naanigo.

35 Eɓede ná-doun zunui, Gaale ɗulani, é lo taa zigɗavɛ. Abimeeleke ta nuɓuseiti kpein ti ɗeni polu dɔɗɗu velei zu, ti ɗulani keɗema.

36 Gaale ti ɗaani, é ɗe Zebule ma: «Wele nuɓuseiti ba, ti gizei yeizu.»

Zebule googaavoteni, é ɗe ma: «Gizeiti ma niinigi ɗa è kaazu ga numaa ve.»

³⁷ Gaale ɣeni ma mɔnɔ: «Nuɔuseiti be ti yeizu zou zaamaue, bebei ɣa vaazu ga ungaizie sene gului ma velei.»

³⁸ Zebule gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Da-bɔezugula vagɔiti ta mini, dei è ɣeni ɣeezu ma: «Be ɣa é ga Abimeeleke, gi va botii ɣe be?» Nuɔuseiti ta ga naa, è ɣeni ti veleveesu? Liina niina è kɔɔi ve ba!»

³⁹ Gaale loni Sikeme nu wolaiti tuɔɔ, é kɔɔi ve Abimeeleke va.

⁴⁰ Abimeeleke vileni polu, é vela naa va. Nu mɔinmɔin maawanani ti za, tanigaa ti looni, aisa ti va zeeli taa zigɔdave.

⁴¹ Abimeeleke ɣweni Aluma. Zebule Gaale beeni ta keɣeleaiti, ti la zooni ti va ye Sikeme.

Abimeeleke Sikeme ɣologolo fai

⁴² Poluma zobui, Sikeme nuɔuseiti ti ɣulani balaɣai zu. Naa woni Abimeeleke ma,

⁴³ é ná-kɔɔɔɔ nuiti seɣeni, é ti ɣaagwe su ga seizu savagɔ, é lɔɔɣu balaɣai zu, ti pelei bɔun. E kaai ma ga nuɔuseiti ta ɣulazu taa wolai zu, é wuzegeni ti laalɔɔma, é ti zakpe.

⁴⁴ Abimeeleke ta nu zeizu lieɔɔi é polu, ti vazani, ti loni taa zigɔdave, nu bulu felegɔiti ti vuuni naati kpein ma, niiti ti ɣeni balaɣai zu, ti ti zakpe.

⁴⁵ E laaleeni taai wu, é luva loni ba folo ɣila negelein. Yɔvele é va leɣa taai zo, é zu nuɔuseiti pe paa ti ɣeni ná. E taai lokani, é kpoloi vaza ná.

⁴⁶ Siɣi zu Mighedale-Sikeme nu wolaiti ti naa menini da, ti velani ti li ti lɔɔɣu zedei zu, ta-ɣalagi Belite ná-pelei wu.

⁴⁷ E woni Abimeeleke ma ga Mighedale-Sikeme nu wolaiti pe ti ɣaaleeni ba.

48 Aɔimeeleke leeni Salemon gizei ma, ta nuɔuseiti ti ɔeni polu. E zoovei zefeni, ɛ gulu bekegi levega, ɛ kula ba, ɛ da ɔma. Naa volu, ɛ ɔeni polu nuɔuseiti ma: «Wo naa ɔaa, nii gɛ keai, à suvile wo ke, eɔevelei gɛ keai la.»

49 Nuɔuseiti kpein eɛ ge gulu beke gilagila teveni, ti vile Aɔimeeleke volu. Ti liini ti gulu bekegiti pu zefei laave, ti abui lo ba, ti naa ɔala, ta nii kpein ɛ ɔeni ná. Zekana ti Mighedale-Sikeme taaveaiti kpein undaavilini la, nu waagila (1 000) keɔala ɔeni de, zunuiti ta anzanuiti.

Aɔimeeleke zaa vai

50 Naa voluma, Aɔimeeleke liini Teeɔese. E laaleeni taai wu, ɛ so.

51 Pele ɔaaɔooza golai ɔeni taa zaamave, ve zunuiti ta anzanuiti ti ɔeni laɔɔfuzu ná, ta taa nu wolaiti. Ti daaɔuluni ɔɔɔ ma, ti le kɔmave.

52 Aɔimeeleke vaani pele ɔaaɔoozagi vɔ be, ve ná ɔeni ga ti-laɔɔfuzuve, ɛ laaleeni bu, ɛ maabuɔa pelɛlave va, ga ɛ abui lo ba.

53 Názu ɔa anzanui ta molo ziga ɔɔtui looni la Aɔimeeleke nɔungi zu, ɛ nɔunkalagi wolowolo.

54 Gaamago nɔ, ɛ zunu loungoi lolini, nii ɛ ɔeni ná-kɔɔɔ zɔɔlai zefezu, ɛ ɔe ma: «Da-wɔɔa zɔkpɔi ɔula su, ɛ paa, naa ɔa a ke ti mina da ga ɔe ma: «Anzanu ɔa ɛ paani.» » Zunu loungoi ɔɔni, ɛ za.

55 Izelayele zunuiti ti kaai ma ga Aɔimeeleke za, eɛ ge liini ná-taazu.

56 Uele ɔana GALA ge Aɔimeeleke ná-faa ɔni zalani la tɔ ɔɔɔi ma, nii ɛ keeni ga keeɔe, tɔzei keeɔeloun vuulɔfelaiti (70) paa vai va.

⁵⁷ GALA ge Sikeme nuiti ta-vaa ɲɔi ɔtokulani tiya ɓɔɔɔi ma. Uele ɔana Yelubaale ná-doun zunui Yɔtame ná-foovooi laazeelini la.

10

Tɔla ta Yayiil, tukpɔɔaaleve nuiti Izelayele unda

¹ Abimeeleke zaa ɔluma, Pua ná-doun zunui Tɔla, nii é ɔeni ga Dodo ná-dounloin, Isakaal ná-bolodai zu nui ta, naa ɔa é wuzegeni ga é Izelayele unɲɔ. E ɔeni zeini Samiil, Efelayime ɔize yooi zu.

² E ɔeni Izelayele ga tukpɔɔaaleve nui kona ɔuufelegɔ maazu savagɔ (23) laawu. Naa ɔluma é zaani, ti maagfuluni Samiil.

³ Yayiil Galaade nui ɔa é zeini potogi zu, ga tukpɔɔaaleve nui Izelayele unda, kona ɔuufelegɔ maazu felegɔ (22) laawu.

⁴ Ná-doun zunui ɔeni ga puusavagɔ (30), ti ɔeni zeizu soovale ɔuusavagɔiti (30) kɔma, taa ɔuusavagɔ (30) ɔa é ɔeni ti ya, ti ti-laaseigi ɔɛɛni ga Yayiil ná-taaiti, zaagaza naa nɔ ɔa é ti ɔa, ta ɔuuni Galaade yooi zu.

⁵ Yayiil zaani, ti maagfuluni Kamon.

Amɔn nuiti ti Izelayele nuiti kpɔlɔ vai

⁶ Izelayele nuiti ti ɔɔɔɔɔ GALAGI wanama vai ɔɛɛni mɔnɔ. Ti Baaleni dɛbini, ta Asetaateiti, ta Siili nuiti ta-ɔalagiti, ta Sidɔn nuiti ta-ɔalagiti, ta Moabe nuiti ta-ɔalagiti, ta Amɔn nuiti, ta Filiseti nuiti. Ti ɔɛɛni ɔɔɔɔɔ GALAGI ɔa, ti la mɔ ɔeni dɛbizu.

⁷ ɔɔɔɔɔ GALAGI yiiɔaawanani Izelayele ma, é ti ɔɔdi Filiseti nuiti ma, ta Amɔn nuiti.

⁸ E zo naama ɔonagi ma, eyesu kona puugo maazu losava (18) laawu, ti Izelayele nuiti maanɔɔni, ti ti nimiza. Teiti ti ɔeni Zuluden folo ɔulazu velei, Amɔɔl nuiti ta-yooi zu Galaade.

⁹ Amɔn nuiti ti Zuluden budeni, ti kooi veɛ Zuda va, ta Benzamen, ta Efelayime veleyeɣei. Izelayele nuiti ti ɔeni kidaavili golai zu.

¹⁰ Izelayele nuiti ti bainni Gooɔɔ GALAGI woizu, ti ɣe ma: «Gi kotoi ɣea e laalɔɔma, mazɔɔɔ gi ɣlea e va, gá-GALAGI, gi da Baaleni dɛbi.»

¹¹ Gooɔɔ GALAGI ɣeni Izelayele nuiti ma: «É zo Ezipete nuiti ma, é li Amɔɔl nuiti pɔ, ta Amɔn nuiti, ta Filiseti nuiti,

¹² ta Sidɔn nuiti, ta Amaleke nuiti, ta Maon nuiti, naati kpein ti wo nimizani, keɛ siɛgi zu wo kpee looni la ɔoizu, ɣe la ɣeni wo ɣizoni, ɣe va wo ɣula ti ya baa?

¹³ Keɛ wa ya, wo ɣeleni ba, wo da gala kiligiti dɛbi. Naa ɣa é ba, ɣe la mo wo ɣizosu mɔnɔ.

¹⁴ A li wo kpeei loo gala kiligiti goizu, niiti wo yiimazeɣeai ga tiye, ti wo ɣizo wa-maanɔɔɔ ziegi zu!»

¹⁵ Izelayele nuiti ti ɣeni Gooɔɔ GALAGI ma: «Gi kotoi ɣea, gi zo, eɣevelei e pɔ la. Keɛ yiilɔɔ, e gi ɣizo za!»

¹⁶ Ti gala kiligiti kulani bɔɔɔ zaama, ti Gooɔɔ GALAGI lebi. Gooɔɔ GALAGI la ɣeni vaani bu, ga Izelayele ye kpɔloi zu.

¹⁷ Amɔn nuiti ti ɣaalɛni ba, ti ta-ɣɔɔlaɣai vu Galaade, Izelayele nuiti ti ɣaalɛni ba balaa, ti ta-ɣɔɔlaɣai vu Misepa.

¹⁸ Nubuseiti ta Galaade ɣundigiiti ti bɔɔɔ ɣaazaɣani ga: «Zunui be ɣa a laale Amɔn nuiti

bu? Toɔa ɔɛ ga Galaade nuiti kpein ta-ɔundigɔii.»

11

*Zefetee,
tukpɔɔfaaleve nui Izelayele unda*

¹ Galaade nui Zefetee ɔɛni ga kɔɔɔɔ nu wola. E ɔɛni ga kologolo anzanui ná-doun zunui, ti yɔɔɔzu ta zunui daa ɔɛni ga Galaade.

² Zunui naa ɔɔɔɔ anzai ɔalaa ge zunu lointi ɔɔɔɔni. Naati ti wɔɔɔni, ti Zefetee ɔɛni pɛɛyɛɔɔi wu, ti ɔɛ ma: «È la pogani ɔɔɔɔga gi-ɔɛ ná-pɛɛi wu, mazɔɔɔ da ga anzanu ɔɔli ná-doun zunu.»

³ Zefetee ɔɛni, é maɔɔɔza kɛɛɔɔɔleaiti ba. E liini é zeɛ Tɔɔɔe yooi zu. Nu ɔakaiti ma ɔulugi ɔɛni polu, ti da siɛpolui wo.

⁴ Yeeɔɔɔɔalɔɔ tanigaa ɔoluma, Amɔn nuiti ti kɔɔi ɔɛni Izelayele ɔa.

⁵ Tɛi Amɔn nuiti ti kɔɔi ɔɛni Izelayele ɔa, Galaade ɔɛwɔlɔɔiti ti liini, ti Zefetee loli Tɔɔɔe yooi zu.

⁶ Ti ɔɛni Zefetee ma: «Ua é ɔɛ ga gá-ɔɔɔɔfulubai, ade Amɔn nuiti sakpe.»

⁷ Zefetee Galaade ɔɛwɔlɔɔiti gooɔaavoteni, é ɔɛ ti ma: «Wo la ɔɛni wɔɔnzɛɔɔni ɔaa, wo ɔa kpè, wo kùla kèè ná-pɛɛyɛɔɔi ɔa? Lee vaa zu wo ɔaazu pɔɔ niina, tɛi wo kidaavilligi zu ɔaa?»

⁸ Galaade ɔɛwɔlɔɔiti ti ɔɛni Zefetee ma: «Naa mu ka é kɛai gi vaai é ɔɔ ɔɛ ɔolu niizu, é lo gi luɔɔ, é Amɔn nuiti sakpe, é ɔɛ ga gá-ɔɔundigɔii, é ɔɔ Galaade nuiti kpein ba.»

⁹ Zefetee Galaade ɔɛwɔlɔɔiti gooɔaavoteni, é ɔɛ ti ma: «Wa liina ga ze ɔolu, gè Amɔn nuiti sakpe, ni

Gɔɔɔɔ GALAGI a ti lɔɔna zèezu, nà ɔa ga ɔe ga wa-
ɔfundigii.»

¹⁰ Galaade ɔewolaiti ti ɔeni Zefetee ma: «Gɔɔɔɔ
GALAGI ɔa ga zeelei, nii gi bosu gá zie ga è-wooi.»

¹¹ Zefetee vileni Galaade ɔewolaiti polu, ti li.
Nuɔuseiti ti yeeloni ba, ti ke ga kundigii, ta
kɔɔɔfulubai bɔɔɔ unda. Zefetee naa kpein suɔɔulani,
nii ti zolooni ma ta keɔwolaiti, Gɔɔɔɔ GALAGI ɔaazu
Misepa.

Zefetee ná-keela woi leve fai

Amɔn nuiti ma

¹² Zefetee keelaiti teveni Amɔn masagi ma, é ɔe
ma: «Leeni ɔa é è ɔisu dàalɔɔɔma, è vaazu è ɔa kɔɔi
vee nà-zooi va?»

¹³ Amɔn nuiti ta-masagi keelaiti gooɔaavoteni, é
ɔe ti ma: «Toɔa ga Izelayele ɔulazuve Ezipete yooi
va, ti nà-zooi zegeni, é zo zie wolai Aalenɔn va, é
li zie wolai Yaɔɔke vɔ be, é zeeli Zuludɔn ma nemei
ma. A mináti fe zèa, ziileigi zu.»

¹⁴ Zefetee keelaiti teveni volu ga niine Amɔn nuiti
ta-masagi ma,

¹⁵ ti liini ti ɔe ma: «Zefetee boge ga: Izelayele la
Moabe you zegeni, ɔaa Amɔn nuiti ta-you.

¹⁶ Tɔɔzei Izelayele leeni é zefe Ezipete, é zieni ga
tevebai zu velei, eyesu é zeeli Seeli Kpolodei ma, é
zeeli Kadese.

¹⁷ Názu ɔa Izelayele nuiti ti keelaiti teveni la
Edome masagi ma, ti ɔe ma: «Soma gi leve ga ɔa-
yooi zu velei.» Kele Edome masagi la ɔeni keeni, é
va woilo. Ti ta leveni ɔalaa Moabe masagi ma, naa
ɔalaa ɔeleni. Izelayele nuiti ti yeni Kadese.

¹⁸ «Ti zieni tevebai zu, ti latini Edome yooi ma, ta
Moabe yooi, ti va ga Moabe yooi folo ɔulazu velei,

ti vuuni zie wolai Aalenɔn voluue, ti la leeni Moabe yooi zu, mazɔɔ Aalenɔn ɔa é ga Moabe you ɔwɛgi.

19 «Izelayele nuiti ti keelaiti teveni Amɔɔl nuiti tamasagi Sigɔn ma, Geseɓon masagi, ti ɔe ma: «Soma, gi zie da-yooi zu, gi leve, gi li ve gi liizu ná.»

20 Kele Sigɔn la ɔeni wola laani Izelayele la, é va va bu ga naa va leve ná-zooi zu. E ná-nuɓuseiti kpein gaaleeni ba, ti ti ɓɔun Yaɔɔase, ti kɔɔi veɛ ti va.

21 «Gɔɔɔɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI, Sigɔn ta ná-nuɓuseiti dɔɔni Izelayele yeezu, é pile solɔɔ ti ma. Izelayele zooi kpein soni, ve Amɔɔl nuiti ti ɔeni ná.

22 Ti Amɔɔl nuiti ta-yooi kpein soni, é zo zie wolai Aalenɔn ma, eyesu é zeeli zie wolai Yaɔɔke ma, é zo teɓebai ma, é zeeli Zuluden ma.

23 «Niizu niina, ni Gɔɔɔɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI, Amɔɔl nuiti kpea ná-nuɓuseiti Izelayele luɔɔ, da pɔ è ti ɓe ná ɓaa?

24 Nii nɔpe da-ɔalagi Kemɔse feezu è ya ga è so, è la naa zoga ɓaa? Nii kpein Gɔɔɔɔ GALAGI, gá-GALAGI seizu gi luɔɔ ga gi seɔe, gi la naa zeɔea ɓaa?

25 E vizɔge mu Balake va ɓaa, Sipɔɔl ná-doun zunui, Moabe masagi? E Izelayele zakpeni nei ɓaa, ɓaa é kɔɔ veeni ba?

26 E ɔea ga kona unsavagɔ (300) Izelayele zeini Geseɓon, ta Alɔweel, ta taaiti ti ɔiliai ti va, ta taa wolaiti kpein ti zie wolai Aalenɔn laave. Leeni vaa zu wo la ɔeni ti ɔulani ti ya naama ziegi zu?

27 Nɔun nà, gè la kotoba vaa nɔpe keeni è laalɔɔma, da ɔa è faa nɔi ɔeezu ga ze, è kɔɔi veɛ vai nɔun ba. Gɔɔɔɔ GALAGI, tukpɔɔgaalebe GALAGI,

ɔɛ za ga tukpɔɔaaleve nui Izelayele nuiti ta Amɔn nuiti zɔɔɔzu!»

²⁸ Amɔn nuiti ta-masagi la ɔɛni woiloni naama wooyi ma, niiti Zɛfeteɛ ɔɛni ti wosu ma.

*Zɛfeteɛ nà-minazegɛgi
ta nà-pilɛ sɔlɔɔ fai*

²⁹ Naazu ve, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Zɛfeteɛ ma, é Galaade ta Manasee yooiti maazubudeni, é leve Misepa Galaade yooi zu, seɣeai ma miná, é liini luɔɔ, é laale Amɔn nuiti bu.

³⁰ Zɛfeteɛ minazegɛni Gɔɔɔɔ GALAGI ve, é ɔɛ: «Ni gaamazuu da zobo feena bè, gè pilɛ sɔlɔɔ Amɔn nuiti ma,

³¹ nà nu mɔungɛ naa ve è ve, gè kula ga gala zalaɣai, nii a ɣula nà-pelei wu, é va dàaɣomisu, nà zobo sɔlɔɔna Amɔn nuiti ma kɔɔi zu, gè ɣale ma.»

³² Zɛfeteɛ leveni é li Amɔn nuiti daalɔɔma, é kɔɔi veɛ ti va, Gɔɔɔɔ GALAGI ti lɔɔni zeezu.

³³ E ti wola zuɣoloɣoloni taa wola vuufelegɔ (20) zu, é zo Alɔwɛɛl, Minite vele, eyɛsu é zeeli Aɔɛle-Kelamime. Amɔn nuiti ti ɣoloni Izelayele nuiti be.

Zɛfeteɛ nà-doun anzanui nà-fai

³⁴ Zɛfeteɛ ɣaleni ma volu ná-pelei wu Misepa. Welɛ, ná-doun anzanui ɣa é ɣulani, é daaɣomi ga tamadegiti ta kua wo faiti. Ná-doun ɣila kpegɛ ɔɛni de, zunu loun la ɔɛni zea, ɔaa anzanu loun.

³⁵ E kaani nɔ feya, é ná-seɣeiti balini ga, é ɔɛ ma: «Ee, dɔun anzanu! E kpɔlɔa, da màanɔɔɔ nuiti saama! Gè minazegɛ bogɛ Gɔɔɔɔ GALAGI ɣaazu, gè la zegɛa nà-minazegɛi volu.»

³⁶ E ɣeni ma: «Kɛɛ, ni è minazeɣe boga, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣaazu, nii kulaai è laave, è bo, naa ɣe ga ze, niizu Ɔɔɔɔ GALAGI ɔɔnɔ votokula è zili nuiti ma, Amɔn nuiti.»

³⁷ E ɣeni keɛɣe ma: «Faa ɣila ka gè falizu è ma, è ke bè, alu felegɔ ve bè, gè li ga bɔɔlaiti gizei ma, gi nà-kpea wɔɔbi wo.»

³⁸ Zefetee gooɣaavoteni, é ɣe ma: «Li!» E valini ma ga alu felegɔ. E liini gizei ma, ta bɔɔlaiti, ti ná-kpea wɔɔbi wo.

³⁹ Alu felegɔi voluma, é ɣaleni ma keɛɣe vɔ be, naama ge ná-minazeɣegi laazeelini la. E la ɣeni de zunu vaa ɣweɛ.

Naama yeei ɣa ma logi zeini la Izelayele zaama ga,

⁴⁰ kona-o-kona, Izelayele anzalopoitɔ ti ɔa li, ti wɔɔ ga folo naanigɔ Zefetee ná-doun anzanui ná-faa zu, nii è ga Galaade nui.

12

Zii ɣɔɔi Efelayime ta Galaade yɔɣɔzu

¹ Efelayime wolodai ma zunuiti ti ɣaalɛeni ba, ti Zuludɛn ɔude, ti li Safon, ti ɣeni Zefetee ma: «Leeni vaa zu è levegai, è li, è kɔɔi veɛ Amɔn nuiti ba, è la gi lolini, gi va vile è volu? Gá pɔ gi ɔa-velei ɣala, gi è ɔɔ ba, è ɣala.»

² Zefetee ti woɣaavoteni, é ɣe ti ma: «Kpɔe wola ɣa é ɣea loni gi va gá nà-nubuseiti, é lo gi yɔɣɔzuvɛ va gá Amɔn nuiti. Siegi zu gè wo lolini la, ga wo va wo ɔɔ bà, wo la vaani wo va ɔɔ bà, wo va kùla ti ya.

³ Siegi zu gè kaani la ga gè la zooga ɣitosu wo va, gè ɣikulani zènvui zu, gè liini nà ɣila, gè Amɔn nuiti

sakpe. Gooɔɔ GALAGI ti looni zèezu. Lee vaa zu za wo vaazu daalɔɔɔma, ga wo koo veε ba?»

⁴ Efelayime nuiti ti ɣeni ɣεεzu: «Wa ya, Galaade nuiti, wa ga Efelayime nuiti ti velaai, ti li Manasee.» Naa ɣa é keeni, Zefetee Galaade zunuiti kpein gaale ba, é koo veε Efelayime nui naati ba, ti pile soloo ti ma.

⁵ Galaade nuiti ti Zuluden maalevesuve ti soni Efelayime letemave. Pela nuiti ti ɣeni zegezu Efelayime, naa ta a la ɣena: «Nà pɔ gè leve,» Galaade nuiti ti ɣeni gaazaɣasu, ti ɣe ma: «Da ga Efelayime nuiti ta?» A la ɣena ti ma: «Ba-o,»

⁶ ti ɣeni ɣεεzu ma: «Da ɣe <Siɔɔlete.> » E ɣeni ɣεεzu «Ziɔɔlete,» mazolo ti la ɣeni zoosu ti va bo ga pagɔ. Naa ɣa é ɣeni keezu, Galaade zunuiti ti ɣeni ti zosu, ti da ti ɣɔdaaleve Zuluden maalevesuve. Efelayime zunuiti ti undaavilini naama vai zu, é ɣeni ga nu waavuunaani maazu fele (42 000).

⁷ Zefetee ɣeni ga tukpɔɔgaaleve nui Izelayele yooi zu kona dozita laawu. Naa voluma Galaade nui Zefetee zaani, ti maagfuluni Galaade laa wolai ta zu.

Ibesan ta Elon ta Abedon, tukpɔɔgaaleve nuiti

⁸ Toun poluma, Beteleyeme nui Ibesan ɣeni ga tukpɔɔgaaleve nui Izelayele yooi zu.

⁹ E doun zunu vuusavago (30) zolooni, ta doun anzanu vuusavago (30), é ti veeni Izelayele wolodama ɣiligiti be ga anzai, é anzanuiti fuluni nádoun zunuiti be, ti ɣula Izelayele wolodama ɣiligiti su. E ɣeni ga tukpɔɔgaaleve nui Izelayele yooi zu, kona dofela laawu.

10 Naa ɓolu, Ibesan zaani, ti maagfulu Beteleyeme.

11 Tɔun poluma, Zaɓulɔn nui Elon ɣeni ga tukpɔɣaaleɓe nui Izelayele yooi zu kona puugɔ laawu.

12 Saai ma, ti maagfuluni Ayalon, Zaɓulɔn yooi zu.

13 Tɔun poluma, Aɓedon, Pilaton nui Ɔilele nɔ-doun zunui ɣeni ga tukpɔɣaaleɓe nui Izelayele yooi zu.

14 E doun zunu ɓuunaanigɔ (40) zɔlɔɔni, nɔ-dounloin ɣeni ga puusavagɔ (30), ti ga zunuiti, ti pɛ ti ɣeni zeizu soovale ɓuulɔfela (70) ɣɔma. E ɣeni ga tukpɔɣaaleɓe nui Izelayele yooi zu kona dɔsava laawu.

15 Naa ɓolu, Pilaton nui Ɔilele nɔ-doun zunui Aɓedon zaani, ti maagfulu Pilaton, Efelayime yooi zu, Amaleke nuiti ta-ɣize yooi zu.

13

Samesɔn zɔlɔɔ fai

1 Izelayele nuiti ti Ɔɔɔɣɔ GALAGI wanama vai ɣeeni mɔnɔ. Ɔɔɔɣɔ GALAGI ti lɔɔni Filiseti nuiti zeezu kona ɓuunaanigɔ (40) laawu.

2 Zunui ta ɣeni Sɔleya, Dan nɔ-bolodai zu, daa ɣeni ga Manoa. Anzai ɣeni ga doun zɔlɔɔtala nui, ɛ la ɣeni zooni ɛ ɓa doun zɔlɔɔ.

3 Foloi ta, Ɔɔɔɣɔ GALAGI nɔ-geezuɣeelai ɣulani kelema anza nui naa ɓɛ, ɛ ɣɛ ma: «Wele, ɗa ga doun zɔlɔɔtala anzai, ɛ la de doun zɔlɔɔni, ɗa kogi zeɣezu, kele ɛ doun zunu zɔlɔɔ.

4 Niizu, dama ga ɓɔɣɔ, mina dɔɔ ɓɔle, ɓaa ani nɔpɛ a nu ɣaazulati, ta ɛ mina ani mi, nii kɔzɔai.

⁵ Mazɔɔɔ dɔ vaazu kogi zeɣezu, ɛ doun zunu zɔɔɔ. Doungoi naa ɣa yesu dee ɣoozu, ɛ ɣaliva GALA ma, eyesu pɛ, maa la nɛɛni, ɛ va nɔungi wo, ɔaa kpɛɛi. Toɣa a tɔɔzei ga Izelayɛle ɣula Filiseti nuiti zeezu.»

⁶ Anzanui liini nɔ-koizu, ɛ ɣɛ sinigi ma: «GALA nui ta vaave pɔ bɛ, ɛ ɣɛa ɣulani ga GALA nɔ-geezuɣeelai ta, gaamazu maayikiwe. Gɛ la gaazaɣani ga we seɣeai nɔ, ta ɛ la laasei deɛni ga ze.

⁷ Keɛ keɛwe mɔ: «Weɛ, dɔ vaazu kogi zeɣezu, ɛ doun zunu zɔɔɔ. Niizu mina dɔɔ ɔɔle, ɔaa gaazulati gani, ta mina ani mi, nii kɔɔɔai, tɔɔzei doungoi naa yeɣɛ dee ɣoozu, ɛ ɣaliva GALA ma, eyesu saa voloi zeeli.» »

⁸ Manoa ɣooɣɔ GALAGI valini, ɛ ɣɛ ma: «Ee, Mɔliɣii, GALA nui ɛ teveni, ɛ vaana mɔnɔ gi wɔ bɛ, ɛ gi ɣala ga nii maanɛai gi ke doungoi nɔ-fai zu, nii ɛ zɔɔɔsu!»

⁹ GALA ge Manoa wooi mɛnini, GALA nɔ-geezuɣeelai vaani mɔnɔ anzanui wɔ bɛ, siɛgi zu ɛ ɣɛni zeini la kpalagawe, sinigi Manoa la ɣɛni ba nɔ.

¹⁰ E suvilɛni ɛ ɔize, ɛ li, ɛ bo sinigi ma, ɛ ɣɛ ma: «Weɛ, zunui nii ɛ vaani pɔ bɛ zɔɔzu, ɛ ɣula keɛma bɛ mɔnɔ.»

¹¹ Manoa wuzɛɣɛni, ɛ vile anzai volu, ti li zunui wɔ bɛ, ɛ ɣɛ naa ma: «Da ɣa nei ɛ ɔɔɛai anzanui nii wɔ?»

Naa gooɣaavoteni, ɛ ɣɛ ma: «Nɔ we.»

¹² Manoa ɣɛni ma: «Niizu ɛ-laawooi a vilena su, tɔgi ɔɛgele ɣa ɣa so doungoi nɔ-faa zu, leeni ɣa ɣa ke?»

13 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai gooɔɔaavoteni, é ɔɔe ma: «È-anzai maanɛɛve é bɔɔɔ zo naa pɛ su, nii gè boni ma.

14 E mina leezen ansaɔɔgi ma waai mi, é mina dɔɔ bɔle, ɔaa gaazulati gani, é mina ani nɔpɛ mi, nii kɔzɔai, é zie ga devei naa, eɔɛvelei gè boni ma la.»

15 Manoa ɔɔeni Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai ma, naazu: «Va bu gi è zuzo, gi boli yivo ɔɔila kpɛɛ è ve.»

16 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai gooɔɔaavoteni, é ɔɔe ma: «Anɛɛ ni da sùzosu, gè la da-laamianigi ta mia, keɛ ni da pɔ è gala zalaɔɔai ɔɔula Gɔɔɔɔ GALAGI ve, naa ɔɔe!» Manoa la ɔɔeni kwɛɛ ga Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai ve.

17 E geezuɔɔelai ɔɔaazaɔani, é ɔɔe ma: «È-laaseigi? Naa ɔa a ke, nii è bogai, naa laa a zeelina, gi zoo gi è wɔɔɔ.»

18 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai gooɔɔaavoteni, é ɔɔe ma: «Lee vaa zu è gàazaɔasɔ dàaseigi ma? Daasei be maayikiai.»

19 Manoa boli yivoi zɛɔeni, é kpɔ vɛɛanii va, é gala zalaɔa ɔɔula kɔtu wolai ma Gɔɔɔɔ GALAGI ve. Laavɔɔ vaa ɔɔeni, siegi zu Manoa ta anzai ti ɔɔeni wɛɛzu la,

20 abuzogi ɔɔeni lɛɛzu geezu velei, é da zɛɔe zalaɔa ɔɔulazuve, Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai lɛɛni zalaɔa ɔɔulazuve ma abuzogi zu. Manoa ta anzai ti naa ɔaai ma, ti looni zooi ma, ti laave.

21 Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai la mɔ ɔɔeni ɔɔulani keɛma Manoani bɛ ta anzai. Manoa kwɛɛni naazu ga Gɔɔɔɔ GALAGI ná-geezuɔɔelai ɔɔeni de.

22 Manoa ɔɔeni anzai ma: «Da zaazu ti, mazɔɔɔ de GALA kaa.»

²³ Anzai gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Ni Ɔɔoɔɔ GALAGI ɔɛni pɔ ga é de vaa, é la bena da-vebeanii ta gala zalaɔai zo, é la bena naama vaiti kpein deɛ ga deye, é la bena naama vaiti kpein bo de ma.»

²⁴ Anzanui doun zunu zɔɔɔni, é daasei pɛɛ ga Samesɔn. Doungoi wɔɔɔni, Ɔɔoɔɔ GALAGI tuya looni bɛ.

²⁵ Ɔɔoɔɔ GALAGI ná-Zenvui tɔzeini ga botii ɔɛa la Maɔanee-Dan, Sɔleya ta Esetawɔle ti yɔɔɔzuɛ.

14

Samesɔn Filiseti anzanui vulu vai

¹ Foloi ta, Samesɔn yeini Timena, é Filiseti nuiti ta-anzalopoi ta ɔaani.

² E ɔalegai ma ma, é boni keɛɔɛ ta dee ma, é ɔɛ ti ma: «Gè anzanui ta ɔaave Timena, Filiseti anzalopoi saama, à li wo naa vulu bè ga anza.»

³ Keɛɔɛ ta dee ti ɔɛni ma: «Anzanu la è-ɔɛɛleaiti ti-loun anzanuiti saama baa, ta da-nuɔuseiti kpein, è liizu anzanu zeɔezu Filiseti nuiti pɔ bɛ, naama latipɛɛvolulala nuiti?»

Samesɔn ɔɛni keɛɔɛ ma: «À naa zeɔe bè, mazɔɔ naa zolooge mà.»

⁴ Keɛɔɛ ta dee ti la ɔɛni kwɛɛ ga Ɔɔoɔɔ GALAGI ɔa é loni naama vaiti untuɔɔ, mazɔɔ naa ɔɛni kpɔɛ ɔeɔeɔe gaizieu é lo Filiseti nuiti ba. Naama zieu zu Filiseti nuiti ka ti ɔɛni zeini Izelayɛle nuiti unda.

⁵ Samesɔn yeini Timena ta keɛɔɛni ta dee, ti zeelini leezen belei vɔ bɛ, gaamago nɔ zala ɔokpangi ɔulani, é da zikɔ, é daaɔomi.

⁶ Ɔɔoɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Samesɔn ma, zea pakai, é zalai zoni, é bali ga, eɔeɛvelei nu a da

boli yivoi vali ga la. Kεε é la ɣeni naa woni κεεɣε ta dee ma.

⁷ E yeini é bɔε anzanui ɔɔ, naa ná-fai wola nεeni bε.

⁸ Foloi tanigaani tevegai ma, é ɣaleni ma ga é li é vului ɣε, é zegeni pelei ɔa, é li é zalai ma ɔoomai ɔεε. E kɔingiti kaani, ti zalai ma ɔoomai zu, ta kɔin gulɔi.

⁹ E ta zegeni ya, é da ziε, é da kɔmɔ pelei zu. Siegi zu é zeelini la κεεɣε ta dee ɔɔ bε, é ta veeni ti ya, naati ti ta miini. Kεε é la ɣeni boni ti ma ga é kɔin gulɔi ɣulani zala ɔoomai zu.

Samesɔn faalaalii wo fai Filiseti nuiti ma

¹⁰ Samesɔn κεεɣε yeini anzanui ɔɔ bε. Samesɔn vulu vai ma laaɣolii woni, mazɔɔ zekana nu niineiti ti ɣeni κεεzu la.

¹¹ Ti kaai ma, ti yeeloni nu ɔuusavagɔ (30) ɔa ga ná-siepoluiti, ti ɣε ba.

¹² Samesɔn ɣeni ti ma: «Nà faalaalii ta wosu wo ma. Ni wa poluwona mà, aisa fetii ma volo lɔfelai ɔa bε, nà seɣewuzegε ɔuusavagɔ (30) ve wo ya, ta seɣε wola ɔuusavagɔ (30).

¹³ Kεε ni wo la zooni wo ɔa poluwo mà, wa ɣa wa seɣewuzegε ɔuusavagɔ (30) ve zèa, ta seɣε wola ɔuusavagɔ (30).»

Ti ɣeni ma: «Da-vaalaalii wo, gi mɛni.»

¹⁴ E ɣeni ti ma:

«Nii é mii wosu, nu laamianigi ɣulavε naa zu,
Nii subaai, nεε gelei ɣulani naa zu.»

Folo savagɔ laawu, nu niineiti ti la ɔeni zooni ti va faalaalii voluwo.

¹⁵ Foloji naanisiɛi, ti ɔeni Samesɔn anzai ma: «È-zinigi nɛɛnɛso, é faalaalii voluɔe wo è ma, è va è bo gi ma, ni naa laade, gá è ɔalazu, da-o, da-ɔeɔyɛgei-yo. Wo gi loligɛ ga wo loo gi zu ba?»

¹⁶ Samesɔn anzai tɔzeini ga wɔɔa daalɔɔma, é da ɔe: «È la nɛɛni ɔe! Wɔin la è ma! E faalaalii woga nà-zou zu nuiti ma, è la poluɔe lɛni ga ze!»

Kɛɛ é ɔeni ma: «Gè la poluwoni kɛɛ ma, anɛɛ dèe balaa, da ɔa ga poluwo è ma?»

¹⁷ E ɔeni wɔɔzu goizu fetii ma volo lɔfelaiti kpein daawu, foloi lɔfelasiɛi é faalaalii voluɔe woni ma, mazɔɔ anzanui bɔini da. Naa liini gaamanɔ é bo ná-nubuseiti ma.

¹⁸ Foloji lɔfelasiɛi, aisa foloi va da, taazuɔe nu niineiti ti ɔeni Samesɔn ma: «Leeni ɔa nɛmigi kɔin gulɔi va, bɛ ɔa subaai zalai va?»

E ti woɔɔaavoteni, é ɔe ti ma: «Ni wo la ɔeni wozai wolini ga nà-nike zaai, wo la bɛna goɔɔaavote sɔɔ.»

¹⁹ Gɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini ma, é yeini Asekalɔn. E zunu ɔuusavagɔ (30) vaani, é tazɔɔlaiti seɔeni, é seɔe wolaiti feeni naati zea, niiti ti faalaalii voluɔe woni. Naa volu, gola yiigaawanai ɔa é ɔaleni ma la kɛɛɔe ná-pelei wu.

²⁰ Ti Samesɔn anzai veeni zunu loungoi naa ya, nii é ɔeni ga bɔɔlai vulu vai zu.

15

*Samesɔn potokulai wo fai
Filiseti nuiti ma*

¹ Yeeɖɛɖalɔi tanigaa levegai ma, moloi é ga beleegi, naa leve ziegi zu, Samesɔn liini laaliizu anzai ma ga boli yivoi, é da ɖɛ: «Nà leezu ànzai ná-pɛlei wu.» Kele anzai keeɖɛ la ɖeni keeni, é va le ná.

² Naa ɖeni ma: «Gè ɖea laani da ga wɔin la è ma, gè fea è-wɔlai ya ga anza. Deɖe anzanui la vani, é va leve tɔun ba baa? Naa zeɖe tɔun potogi zu.»

³ Samesɔn ɖeni ti ma: «Niizu gè la mɔ ɖea ga sɔba nu Filiseti nuiti ta-vaa zu, ni nà faa ɲɔu ɖeena ga tiye.»

⁴ Samesɔn liini, é kove unsavagɔ (300) zo, é fele-felegiti wɔɔngiti gili bɔɖɔ va, é sɔmɔgi ɖili ti-wɔɔn felegiti saama.

⁵ E abui loni sɔmɔgiti ba, é yeebe koveiti ba, ti vile Filiseti nuiti ta-moloiti su, nii é ga beleegi, ma ɖiliiti ta ma mɔiti ti ɖala, ta wolive beleiti.

⁶ Filiseti nuiti ti ɖeni ma: «Be ɖa é niima vai ɖeai?»

Ti ɖeni ti ma: «Samesɔn ve, Timena nui nekoi, tɔzei naa anzai zeɖeɛ, é fe bɔlai ya ga anza.» Filiseti nuiti ti liini, ti anzanui naa ɖala, ta keeɖɛ.

⁷ Samesɔn ɖeni ti ma: «Zekana wo keezu la baa? Gè la mɔ looɖoga eyesu gè nɔnɔ votokula wo ma.»

⁸ E laalɛni ti wu, é ti zuloɖani gola. Naa volu, é li é zeɛ Etame pugi zu.

Samesɔn vee vai Filiseti nuiti zea

⁹ Filiseti nuiti ti liini ti vu Zuda yooi zu, ti vaza Leyi vele.

¹⁰ Zuda nuiti ti gaazaɖagi woni, ti ɖɛ ma: «Lee vaa zu wo keai gi laalɔɖɔma?»

Ti ɖeni ti ma: «Gi vaave ga gi Samesɔn ɖili, gi naa votokula, nii é keai ga giye.»

11 Naa ɔa é kɛɛni, Zuda yooi zu zunu waasavagɔ (3 000) liini Etame pugi zu, ti ɔɛ Samesɔn ma: «È la suɔwɛɛ ɔaa ga Filiseti nuiti ta zeini ade unda? Leeni ɔa è kɛai ga giye?»

E ti wooɔaaavoteni, é ɔɛ ti ma: «Gè ti zogɛ, eɔɛvelei ti sògai la.»

12 Ti ɔɛni ma: «Gi vaave gi è ɔɛli, naa volu gi è ve Filiseti nuiti zea.»

Samesɔn ɔɛni ti ma: «À ɔona bè, ga wo la pàa wa ɔɔɔi.»

13 Ti gooɔaaavoteni, ti ɔɛ ma: «Ba-o, gá pɔ nɔ ga gi è ɔɛli, gi è leve ti vɔ, kɛɛ gi la è vaazu.» Ti gilini ga galu niine felegɔ, ti kula pugi zu.

14 Siɛgi zu ti zeelini la Leyi, Filiseti nuiti ti kpeei looni ga koozunɛi, ti daaɔomi. Gɔɔɔɔ GALAGI ná-Zenvui yeini Samesɔn ma gaamanɔ. Galuiti ti ɔɛni zee va, naati ti ɔɛni eɔɛ gezei, nii abui galaai, gili ɔaluiti pɛ ti vuuni ya, ti ɔula zee va.

15 E soovalegi nekpe ɔae niinei ɔaani, é yeemaaleni, é seɔe, é zunu waagila (1 000) paani ga naa.

16 Samesɔn ɔɛni ma:

«Gè poomaiti gaale ba
ga soovale nekpe ɔae gilagi,
ungo gè zunu waagila (1 000) paa,
ga soovale nekpe ɔae gilagi.»

17 Siɛgi zu é beni la ga ɔɔɛ, é soovale nekpe ɔaegi vilini ya. Ti naama adave laasei pɛeni ga Lamate-Leyi.

18 Kpɔɔle wɔin wola ɔɔini da, é wooɔfulani Gɔɔɔɔ GALAGI ma, é ɔɛ: «Da ɔa è kizo faa wolai nii

ɔɔɛi ga zɛɛi, nɛi gɛ ga da-wotigɛ nui, niizu na ga za ga kpɔɔle wɔin, na ga loo tatipɛɛvolulala nuiti zeezaama?»

¹⁹ Gaamanɔ, GALA ge kɔtui ma yeɔɔɛi laalaoni, nii ɛ Leyi, ziei ɔɔulani na, Samesɔn bɔɔleni, ziilei tɔɔn, ziila ɛ zɛɛi zɔɔɔ volu. Naa ɔɔa ɛ keeni ti zieungi naa laasei pɛeni ga En-Gakɔlee, naa na-zieungi, toɔa de na zaagaza Leyi.

²⁰ Samesɔn ɔɔeni ga tukpɔɔaaleve nui Izelayele yooi zu, Filiseti nuiti ta-ziegi zu kona vuufelegɔ (20) laawu.

16

Samesɔn na-fai Gaza taazuve

¹ Samesɔn liini Gaza taazuve, ɛ koloɔolo anzanui ta ɔɔani na, ɛ leeni naa na-pɛlei wu.

² Ti ɔɔeni Gaza nuiti ma: «Samesɔn zeelive taazuve.» Ti nu ɔɔulazuve kpein makeni kpidi, ti da maabɔun taa zigidaave. Anɛɛ naa ve, ti ɔɔaleini kpidi jɛgelein, ti deve ga ti paa sobui.

³ Samesɔn yɛni laani dɔin eyɛsu kua zaamai. Kua zaamai, ɛ wuzɛɔeni, ɛ taai ma zigigi ma bo seveiti soni ta daamasa felegɔiti, ɛ kpo sɔɔɔgi va, ɛ ti pɛ pu ɔɔma, ɛ li ga tiye gize unmave Geebelɔn letemave.

Dalila Samesɔn yaava vai

⁴ Tago zuɔoozaai ma, Samesɔn anzanui ta neeni ve, nii daa ɔɔeni ga Dalila, ɛ ɔɔeni zeini Sɔleke nemei zu.

⁵ Filiseti nuiti ta-ɔɔundigiti ti liini naa vɔ be, ti ɔɔe ma: «Neɛneso deɛ, ɛ kwɛɛ ve na-zɛbe wolai zɛɔezu na, ta velei ga zobo sɔɔɔ da ma, ga gilizu, gi vɔni

ma, gi ɔilagilagi ɔa wali ɔaei waagila ungila (1 100) fe è ya.»

⁶ Dalila ɔeni Samesɔn ma: «Nà è maanɛɛɛzɔ, vɛ ɔa-zɛbɛ wolai zeɔzezu ná, soma è ná lɛ ga ze, ta leeni ɔa nu a è ɔili la, nu vɔni è ma.»

⁷ Samesɔn gooɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Ni nu a ɔilina ga kilɛ galu niinɛ lofela, niiti ti la dɛ vɔni, zɛbɛi ɔa ɔula zɛa, nà ɔɛ nɔ eɔɛ nui mɔtaiti kevele.»

⁸ Filiseti nuiti ta-ɔfundigiti ti vaani ga kilɛ galu niinɛ lofelaiti Dalila vɔ, niiti ti la ɔeni dɛ vɔni. E gilini ga naati.

⁹ Kele ti nuiti dɔɔɔfuni koba pɛlei wu. Anzanui ɔeni ma: «Filiseti nuiti ta ga è zo, Samesɔn!» E kilɛ galui naati suleveleveni eɔɛ nɔ geze vube ga ɔala abu ɔa. Ná-zɛbɛi zeɔzezuve la ɔeni ɔwɛɛni.

¹⁰ Dalila ɔeni Samesɔn ma: «Wɛlɛ, è ɔaaboloɔazu, zɛɛiti ka è ti woga mà. Niizu nà è maanɛɛɛzɔ, soma è naa lɛ ga ze, nii nu ɔa è ɔili la.»

¹¹ E ɔeni ma: «Ni ta ɔilina ga galu vɔnɔ niinɛiti, ti la dɛ botii ɔɛni ga tiye, zɛbɛi ɔa ɔula zɛa, nà ɔɛ nɔ eɔɛ nui mɔtaiti kevele.»

¹² Dalila galu vɔnɔ niinɛiti seɔeni, é gili ga tiye. Naa voluma, é ɔɛ ma: «Filiseti nuiti ta ga è zo, Samesɔn!» Nuiti ma ti ɔeni loni koba pɛlɛwuvɛ. Kele galuiti ti ɔeni zeei va, é ti leveniga eɔɛ geze ɔaali ɔila nɔ.

¹³ Dalila ɔeni Samesɔn ma: «Zaaɔaza ɔa ɔaaboloɔazu, zɛɛiti nɔ ɔa è ti wosu mà. Dɛɛ ga ze, nii nu ɔa è ɔili la.»

Samesɔn ɔeni ma: «Ni ɔa nɔn kpaɔa lofelaiti felena geze vɛlɛ bakogi zu, è ti zeɛi ɔa ga pagɔ ga

gului, nà vala nà-zɛbei ma, nà ɔe eɔevelei nuɔusei mɔtaiti ti la.»

¹⁴ Kɛai ma niizu, Dalila nɔun kpaɔa lɔfelaiti fɛleni geze vɛɛ ɔakogi zu, è ti zeɪ da ga pagɔ ga gului. E ɔeni ma: «Filiseti nuiti ta ga è zo, Samesɔn!»

E wuunni, é ɔula ná-niimenii zu, é kpako guluiti tɔɔfulani.

¹⁵ Dalila ɔeni ma: «Da zoo ɔale è ɔe mà: «Gè è nɛɛve vɛ.» E la laani dà! Wɛɛ, ná zeizu ɔea sava, è da ɔaɔbologɔ, è la kɛeni, è va da-zɛɛ wolai zɛɔezuve le ga ze.»

¹⁶ Tɛi folo-o-folo é ɔeni kpɔɔzu, é da zɛlii lo ma ga daawooiti, saa wɔin soni.

¹⁷ E ɔoozu vai pɛ boni ma, é ɔe ma: «Kpeka la de vɔɔɔuni nɔungi va, tɔzei gè yeɪni dèe ɔoozu, gè ɔaliva GALA ma. Ni nɔungi a wona, nà vala nà-zɛbei ma, nà ɔe eɔevelei nuɔusei mɔtaiti ti la.»

¹⁸ Dalila kaai ma ga é ɔoozu vai pɛ boga ma, é wooleveni, ti Filiseti nuiti ta-ɔundigɔiti toli, é ɔe ti ma: «À vaana niizu, mazɔɔ è ɔoozu vai pɛ boga mà.» Filiseti nuiti ta-ɔundigɔiti ti liini pɔ bɛ, ga waliiti ya.

¹⁹ E Samesɔn laani ɔɔɔɔi ma, naa ni, naa volu é zunui ta lolini, naa nɔundeɔa vɛɛa lɔfelaiti teve ga. Pele ɔana é tɔzeini la ga vɔniga ma, tɔzei ná-zɛbei ɔulani zea.

²⁰ E ɔeni ma: «Filiseti nuiti ta ta è zo, Samesɔn!»

E wuunni, é ɔula ná-niimenii zu, é ɔe ɔɔɔɔ ma: «Nà ɔulazu, eɔevelei gè kɛai la mɔungiti su, gè ɔɔɔɔ vie!» E la ɔeni kwɛɛ ga ɔɔɔɔ GALAGI zɛɔea polu.

²¹ Filiseti nuiti ti soni, ti gaazuɔɛɛ felegɔiti kulani su. Ti yeini la Gaza, ti gili ga kɔlu ɔɔi yɔɔɔɔi, ti pili kasoi ɔa, é da molo ziga ɔɔtui lati.

Samesɔn ná-potokulai ta saa vai

²² Anɛɛ naa ve, nɔungi buyega vɔluma, nɔundɛɣai tɔɔzeini ga lea nɔungi ma.

²³ Tama, Filiseti nuiti ta-ɣundigɣiti ti ɣaalɛeni ba, ga ti zalaɣa wola ɣula ta-ɣalagi Dagon ve, ti ɣoozunɛ. Ti ɣeni ɣɛɛzu: «Gá-ɣalagi gi zili nui Samesɔn laa gi yeezu.»

²⁴ Siɛgi zu nuɓuseiti ti kaani la, ti ɣoozunɛeni, ti ta-ɣalagi maamuse, ti ɣɛ ma:

«Gá-ɣalagi gi zili nui laa gi yeezu,
toɣa é ɣeni gá-yooi ɣologolosu,
é da gá-nu mɔinmɔingiti paa.»

²⁵ Tei ti wola ɣoozunɛeni, ti ɣeni ma: «À Samesɔn loli, é va é ɣaogi wo gi ve!» Ti Samesɔn lolini, é ɣula kasoi ɣa, é da ɣaogi wo ti ɣaazu. Ti toni pelei ma beɔɔɣiti zɔɣɔzuvɛ.

²⁶ Samesɔn ɣeni zunu loungoi ma, nii é ɣeni sosu zee va: «Lo tùɣɔ, è zèe vɛɛ kpɛɔɔɣiti ba, niiti pelei zeini ti ɣa, gè yeeve ti vɛ.»

²⁷ Pele wolai naa laaveni ga nuɓusei, zunuiti ta anzanuiti, Filiseti nuiti ta-ɣundigɣiti kpein ti ɣeni ná. Seizeibosuve pele ɣɔmave, miná pe ka naa laaveni, nu waasavagɔ (3 000) ɣa é ɣeni ná, zunuiti ta anzanuiti, ti ɣeni wɛɛzu Samesɔn va, é da ɣaogi wo.

²⁸ Samesɔn woɔɣulani ɣooɣɔ GALAGI ma, é ɣɛ ma: «Màliɣii, ɣooɣɔ GALAGI! Nà è maanɛnɛzu, ɣiɛ sù, ee, GALA, zɛbei ve bè, niizu, naa ɣɛ ɣila kpe nɔ, gè gàazuɣɛze felegɔi vaa vɔtokula Filiseti nuiti ma!»

29 Samesɔn yeeveeni zaamazɔ bɛdɛ felegɔiti bɛ, pɛlɛi ɔɛni zeini ga, ɛ vɔɔɔɔ ti va, zɔi ɔɛni zeezazuve, zɔi ɔɛ kɔvezuɛ.

30 Naa vɔlu ɛ ɔɛni ma: «Gi za vɔɔma gá Filiseti nuiti!» E ti laavilini ga zɛbɛi pɛ, pɛlɛi woloni Filiseti nuiti ta-ɔɔndiɔiti ma, ta bɛbɛi, nii ɛ ɔɛni ná. Nii ɛ paani saazuve, naa mɔinni ɛ leve keai ma vulua gele va.

31 Keɛɔɔleaiti ta ná-nuiti kpein, ti yeini, ti ma vooɔi zɛɔɔ, ti lii la, ga ti maagɔlu Sɔleya ta Es-etawɔle ti yɔɔɔzuve, keɛɔɔ Manoa ná-kabayɛɔi zu. E ɔɛni ga tukpɔɔaaleve nui Izelayɛle yooi zu kona vuufelegɔ (20) laawu.

17

Mika ná-zalaɔa ɔulazuve

1 Zunui ta ɔɛni zeini Efelayime ɔize yooi zu, daaseigi ɔɛni ga Mika.

2 E ɔɛni dee ma: «È-ɔi ka su ga ti wali ɔɛi waagila unɔila (1 100) unmani ɛ ya, ɛ unma nui voovooni gáazu. Nà ɔa gè walii naa ɔulani ɛ ya, toɔa pò bɛ.»

Dee ɔɛni ma: «Gɔɔɔ GALAGI tuya loo dɔun zunui vɛ!»

3 E wali ɔɛi waagila unɔilagi (1 100) veeni dee ya, naa ɔɛni ma: «Nà niima wali ɔɛi veezu Gɔɔɔ GALAGI vɛ ga nà bɔɔɔi zeei, ɛ ɔɛ dɔun zunui vɛ, ga vololibai ta kɔɔɔ ganigi ɛ ga kɔlui gaawuungai. Zekana gè feezu la ɛ ya vɔlu.»

4 E wali ɔɛi veeni dee ya. Dee wali ɔɛi unfelegɔi (200) zɛɔɔni, ɛ fe kɔlu ɔaawuun nui ya. Naa vololibai ta kɔɔɔ ganigi bɛtɛni ga kɔlu ɔaawuungai. Ti ti vuuni Mika ná-pɛlɛi wu.

⁵ Mika naa, ada zɔlɔɔni ná-pɛlei wu, ve é ɔeni nɔkɔsu ná ti wu. E zalaɔa ɔula zɛɛei ta pɛle wu zalei taɔɔiligaa bɛteni, é ná-doun zunui ta zeɪ ga ná-zalaɔa ɔula nui.

Mika ná-zalaɔa ɔula nui

⁶ Naama zieɔi zu, masa ge la ɔeni Izelayɛle unda. Eɛe ge ɔeni naa nɔ ɔɛɛzu, nii pagai gaazu.

⁷ Zunu lounɔoi ta ɔeni Beteleyɛme laai zu, Zuda yooi zu, Zuda ná-bolodai zu. E ɔeni ga Leevi nui ta, é ɔeni seikɔɔɔmai zu.

⁸ Zunui naa zɛɛeni Beteleyɛme taazuve, Zuda yooi zu, é li zeizu adave ta, ve a zeɪ ná. E yɛni ziezu pelei zu, é zeeli Efelayime ɔize yooi zu, eyɛsu é zeeli Mika ná-pɛlei wu.

⁹ Mika ɔeni ma: «Da zɛɛezu mini?»

E ɔoɔaavoteni, é ɔɛ ma: «Nà ga Leevi nui, Beteleyɛme, Zuda yooi zu, nà liizu gè zeɪ ve nà zoo zeizu ná.»

¹⁰ Mika ɔeni ma: «Ye pò be, è ɔɛ ga kèɛ, ta zalaɔa ɔula nui bè, nà wali ɔae puugɔ ve è ya kona gilagi laawu, é bɔ seɛɛiti ba, ta daamianigi.»

Leevi nui ná-botii lɔzeini.

¹¹ E vaani bu ɔana, é ye zunui naa vɔ be, naa balaa yeezeini bu, é deve ga ná-doun zunui ta.

¹² Mika Leevi nui zeini zalaɔa ɔula wotii unda, zunu lounɔoi naa ɔeni ga ná-zalaɔa ɔula nui. E naa laazuveɛni ná-pɛlei wu.

¹³ Mika ɔeni ma: «Niizu, gè kwɛɛga ga ɔoɔɔ GALAGI ɔa faanɛ ɔɛ bè, tɔzei Leevi nui nii ɔa bà ga zalaɔa ɔula nui.»

18

Zou ɔaizie vai Dan mavofodaiti be

¹ Naama ziegi zu, masa ge la ɔeni Izelayele unda. Dan mavofodaiti ti ɔeni zou ɔaiziezuzo, ve ta zeɪ ná. Mazɔɔ eyesu naama ziegi zu zeeli, ti la ɔeni de zou zɔɔni Izelayele veyeyefei zoiti saama.

² Dan mavofodaiti ti zunu ɔezegze dɔɔlugɔ ɔfulani bɔɔɔ zaama, ti zeɔe Sɔleya ta Esetawɔle, ti li ti zooi vete, ti ziezie su. Ti ɔeni ti ma: «À li, wo zooi zuvete.»

Ti zeelini Efelayime ɔize yooi zu, eyesu ti li Mika ná-pɛlei wu, ti ni ná.

³ Ti maaɔɔaai ma Mika ná-pɛlei va, ti Leevi zunu lounɔi wooi vaagɔlabai ɔwɛɛni, ti ɔale ma, ti ɔe ma: «Be ɔa paai ga de ve? Leeni ɔa è keezu ve? Leeni vaa zu è yesu ve?»

⁴ Nii kpein Mika keeni be, é naati boni ti ma, é ɔe ti ma: «Toɔa da sála, gè ɔea ga ná-zalaɔa ɔula nui.»

⁵ Názu ɔa ti ɔeni ma la: «Gá è maanɛɛɛzu, GALA gaazaɔa deɛ, ɔi kwɛɛ ni siei ɔi tɔzeida, toɔa zoloo.»

⁶ Zalaɔa ɔula nui ti woɔaavoteni, é ɔe ti ma: «À li ziileigi zu, ɔɔɔɔ GALAGI ɔa wo va, siei zu wo tɔzeizu.»

⁷ Zunu ɔɔlugɔi naati ti liini, ti zeeli Layise. Ti nuɔuseiti kaani ti zeini ná, ti laai bɔɔɔ la, ga Sidɔn nuiti kevele, ti yiileidai kitogi zu. Nu nɔpe ge la ɔeni ti bɔɔzu ti-maaɔoolii zu, ɔaa é va zeɪ ti unda. Ti maaɔoozani Sidɔn nuiti ba, kpɔfaama la ɔeni ti yɔɔzu ta nu nɔpe.

⁸ Zunu ɔɔlugɔi naati ti ɔaleni ma, ti li ti-ɔeeleaiti pɔ be Sɔleya ta Esetawɔle, naati ti ɔeni ti ma: «Lee vaa ɔa siei ma?»

⁹ Ti ɣeni ti ma: «À wuzegɛ! Ade le ti laalɔɔma, mazɔɔ gi zoi ɣaave, gola vage. Toɣa ɣale! Wa zeini nɔ, wo la faa wosu! A mina ɣe ga dɔɔve nui. A pele zo, wo li wo zoi naa zo!

¹⁰ Wa zeelina náve, wa nuɓuseiti ka ná, ti laai ɔɔɔ la. Zou ve gola wɔɔbai, GALA ge fea wo ya, ada ve nu la valaga ani nɔpe ma ná, anii nii kpein nɔ é eteai zu.»

¹¹ Zunu undɔzita (600), Dan mavofodaiti su, naati ka ti ta-ɣɔɔɔ zɔɔlaiti seɣeni, ti zegɛ Sɔleya ta Esetawɔle.

¹² Ti leeni, ti kɔɔlaɣai vu Kiliyate-Yeyalime voluve, Zuda yooi zu. Naa ɣa é ba, naama adave laasei peai ga Maɣanee-Dan, zaagaza (nii poluve ga «Dan ná-kɔɔlaɣai»).

¹³ Ti zegeni miná, ti li Efelayime ɣize yooi zu, eyesu ti zeeli Mika ná-pelei wu.

¹⁴ Zunu lɔɔlugɔi niiti ti liini Layise yooi zuvetesu, naati ti ɣeni ti-wɔɔlaiti ma: «Wo suɣwee nei ɔaa, ga zalaɣa ɣula zegɛi ɣa pelei nii ta wu, ta pele wu zaleiti, ta vololibai, ta kɔɔɔ ganigi taɣili, nii é ga kɔlu ɣaawuungai? A naa leve, nii wa ke.»

¹⁵ Ti ɣaleni ma miná, ti le Leevi zunu lounɔi ná-pelei wu, Mika ná-pelei wu, ti tuɔɔgi wo.

¹⁶ Názu niina, Dan mavofodaiti, nu undɔzitai (600) niiti kɔɔɔ zɔɔlai ɣeni ti ya, ti ɣevele betɛai kɔɔɔ vai ma, naati ti ɣeni loni pelelave.

¹⁷ Zunu lɔɔlugɔi niiti ti liini zoi zuvetesu, naati ti leeni, ti vololibai zegɛ, ta zalaɣa ɣula zegɛi, ta pele wu zaleiti, ta kɔɔɔ ganigi, nii é ɣeni ga kɔlu ɣaawuungai. Zalaɣa ɣula nui ɣeni loni pelelave ta nu undɔzitaiti (600) niiti kɔɔɔ zɔɔlai ɣeni ti ya.

18 Zalaɔa ɔula nui zɔiti kaai ma, ti le Mika ná-pelei wu, ti vololibai zeɔe, ta zalaɔa ɔula zeɔei, ta pele wu zaleiti, ta kɔɔɔ ganigi é ga kɔlu ɔaawuungai, é ɔeni ti ma: «Leeni ɔa wo keezu miná?»

19 Ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Maagɛ kpɔ! Yeevee la, è vile gi volu, ɔe ga ɔeeɔei gi ve, ta zalaɔa ɔula nui. Fizɔge è ma nei ɔaa, è ɔe ga zalaɔa ɔula nui zunu ɔilagi nɔ ve, ɔaa è ɔe ga zalaɔa ɔula nui bolodai ve, ta peleyeɔei ve, Izelayele yooi zu?»

20 Zalaɔa ɔula nui wola ɔoozune naama vai zu. E zalaɔa ɔula zeɔei zegeni, ta pele wu zaleiti, ta vololibai, é vile nubuseiti saama.

21 Ti pele zoni, ti da li, ti doungoiti toni luɔɔ, ta toganiiti, ta kasɔiti.

22 Ti maagoozaai ma Mika ná-pelei va, Mika zeinɔɔiti ti ɔɔɔ lolini, ti vile Dan ná-nuiti polu.

23 Ti ɔeni kpeei loozu Dan ná-nuiti polu, naati ti ɔaleni ma, ti ɔe Mika ma: «Leeni ɔa keai, è toligi wosu ɔana?»

24 E ti wooɔaavoteni, é ɔe ti ma: «Nà-galagiti gè ti ɔeteni, wo ti zeɔea, é ve zalaɔa ɔula nui va, wo lia ga tiye, lee ɔili ka niina zegaí zèa, wa gaazaɔa mà vaa zu?»

25 Dan ná-nuiti ti gooɔaavoteni, ti ɔe ma: «Mina gi woizuɔɔɔ! Tanisu gi zaama, nui tanigaa yiigaawana, ti loo è ma. Toɔa ɔe ga è undaavili faa, wa da-veleyeɔei.»

26 Dan ná-nuiti ti pele zoni, ti da li. Mika kaai ma ga ta-zobogi wɔɔɔve nɔnɔi va, é ɔaleni ma, é li ná-pelei wu.

Dan mavofodaiti ti zeí vai Layise

27 Nii kpein Mika kpɛteni, zekana Dan ná-nuiti ti naati seɣeni la, ti li ga tiye, é vɛɛ zalaɣa ɣula nui va, é ɣeni zea. Naa voluma, ti laaleɛni Layise wu, ti nuɓuseiti paa, niiti ti ɣaalɛini, ti laai ɓɔɣɔ la, ti zeini ziileigi zu, naa volu ti abui loni taai va.

28 Nu nɔpɛ ge la ɣeni vaani, é va ɓɔ ti va, mazɔlɔɔ ti maagoozani Sidɔn yooi va, kpɔfaama la ɣeni ti yɔɣɔzu ta nu nɔpɛ, ná ɣeni nɛmɛi zu, nii é Bete-LEGɔbe.

Dan ná-nuiti ti taai loni volu, ti zeí ná.

29 Ti taai laasei pɛɛni ga Dan, ti-mɛmɛwola Dan laaseigi, Izelayele ná-doun zunui, keɛ mɔungi daaseigi ɣeni ga Layise.

30 Dan ná-nuiti ti vololibai naa ɣaalɔni ná, ti Zonatan zeí ga zalaɣa ɣula nui, Dan mavofodaiti bɛ, nii é ɣeni ga Geɛlesome ná-doun zunui, Moize ná-dounloin. Naa mavofodaiti ka ti ɣeni naama wotii ma, eyesu ti li ga tiye duɔlai zu.

31 Vololibai nii Mika kpɛteni, ti naa makɛni, GALA pɛɛi nii é ɣeni Silo, naa ná-yeɛɣɛɣalai kpein daawu.

19

Gibeá laaveaiti ta-vaaɲɔi

1 Naama ziegi zu, masa ge la ɣeni Izelayele unda. Leevi nui ta ɣeni ná, é ɣeni zeini Efelayime ɣize yooi ɣaabelazuve, é anzai ta zegeni Beteleyeme Zuda yooi zu, nii é la vuluni ga zɔiti kevele.

2 Keɛ anzanui naa ɓɔɣɔ lɔɔni kologologi zu, é zegeni pɔ bɛ, é ɣale ma keɛɣɛ vɔ bɛ Beteleyeme, é keɛni ná ga alu naanigo.

3 Sinigi wuzegeni, é li pɔ bɛ, é va ɓɔɛ pɔ, é ziila, é lii la. Ná-botigɛ zunu loungoi ɣeni ba, ta soovale

felegɔ. Anzanu loungoi naa leeni keeɖe ná-pelei wu, siegi zu keeɖe zunui ɖaani la, é yeezeini bu ga koozunɛ.

⁴ Nekoi, anzanu loungoi keeɖe, naa yeevilini su, é ye naa wɔ be, é ke ná ga folo savagɔ. Ti da daamii wo, ti da boole, ti da ni ná.

⁵ Foloji naanisiei, ti wuzegeni ga sobuzobui, Leevi nui ɖevele beteni ga é li. Kele anzanu loungoi keeɖe ɖeni nekoi ma: «Ani go mi, è zebe zɔlɔ, wa li niina.»

⁶ Ti zeini, ti daamii wo, ti boole wɔma ti felegɔ. Naa volu anzanu loungoi keeɖe ɖeni anza zinigi ma: «Deve, è ni ve, è yiilei.»

⁷ Anza zinigi wuzegeni ga é li, kele nekoi ɖilini ma, é kpidi ɖila keeni ná mɔnɔ.

⁸ Foloji laɔlusiei, é wuzegeni ga sobuzobui ga é li. Anzanui keeɖe ɖeni ma: «Nà è maanɛnɛzu, ani go mi, wo naa maaɔun, foloi gaayei.» Ti felegɔ pe ti daamii woni.

⁹ Anza zinigi wuzegeni, ga ti li ta anzai nii é la ɖeni fuluni ga zɔiti kevele, ta ná-botigɛ zunu loungoi, kele anzai keeɖe ɖeni ma: «Wele foloi gaayeiɖa, woza lia, à ni ve, foloi lia. A ni ve, è yigaaleti, lina wa wuzegɛ ga sobuzobui, wo vile pelei zu, è li da-laazu.»

¹⁰ Anza zinigi la ɖeni pɔ ga é va ni ná, é wuzegeni, é li. E zeelini Yeeɔuse ɖakalave, nii é ga Zeeluzalɛme, ta soovale felegɔiti ti maagiliai, ta anzai nii é la ɖeni vuluni ga zɔiti kevele.

¹¹ Siegi zu ti zeelini la Yeeɔuse, foloi wola liini niina. Botigɛ zunu loungoi ɖeni maliɖii ma: «Ade li, de lati Yeeɔuse nuiti ta-laai tei ma, ade ni ná.»

12 Malig̃ii gooɔaavoteni, é ɔ́e ma: «Ba-o, ade la laazu zii ɔ́iligiti ta-laazu, ve Izelayele nu la ná, ada niizu Gibeá.»

13 E ɔ́eni m̃ɔnɔ ná-botig̃e zunu loungoi ma: «Ade li, de maabuɔa nuuma adaveti ta va, Gibeá baá Lama, de ni ná.»

14 Ti yeɔni ziezu eyesu foloi da, siegi zu ti maabuɔani la Gibeá va, nii é Benzamen yooi zu.

15 Ti latini eyesu ti zeeli miná, ti ni Gibeá. Leevi nui læeni, é lo taa zaamave. Nu nɔpe ge la ɔ́eni suzoni, é va daazuvee ná-pelei wu, ga é ni ná.

16 Gaaabelasu, kewola vɔlɔi ta vaani kpɔkɔi, é zege boti ɔ́eezuve kpalagave, zunui naa ɔ́eni ga Efelayime ɔ́ize yooi zu nui ta, é ɔ́eni zeini Gibeá, keke náve nuiti ti ɔ́eni ga Benzamen nuiti.

17 E ɔ́aazuwuzegeni, é weein ɔ́a taa zaamave. Kewolai ɔ́eni ma: «Da liizu mini? Da zegezu mini?»

18 E gooɔaavoteni, é ɔ́e ma: «Gá zegezu Beteleyeme Zuda yooi zu, gá liizu Efelayime ɔ́ize yooi ɔ́aabelazuve, miná ɔ́a gè zɔlɔni ná. Pàave, gè zege Beteleyeme Zuda yooi zu, nà liizu Gooɔɔ GALAGI ná-pelei wu, keke nu nɔpe ge la ná, nii é yeezeizu bù.

19 Tama, tufai ɔ́a gi ya soovalegiti kɔnɔ fai zu, ta bului balaa, ta dɔɔi, gi ve ga ànzai ta nà-botig̃e nui, gi beɔe la ani nɔpe ba.»

20 Kewolai ɔ́eni ma naazu: «Ziileigi ɔ́e è ve! Gè minazegea ga è-maavai pe, è la nia taa zaamave.»

21 E ti læeni ná-pelei wu, é tufai ve soovalegiti zea. Sieveaiti ti ɔ́ɔɔiti maagbani, naa volu ti daamii wo, ti bɔɔle.

22 Siegi zu ti ɣeni ɣoozunɛɛzu la, taazuve zunuiti, nu nakaiti, ti vaani ti ɣaku pelei ma, ti da daa ziga, ti da ɣe kewola volbi ma, pele keɛ nui: «Zunui ɣula, nii tɛai ɛ vɔ be, gi beɛɛ ɣula la!»

23 Pele keɛ nui ɣulani, ɛ li ti vɔ be, ɛ ɣe ti ma: «Ba-o, kɛɛleaiti, à mina faa ɲɔu ɣe, nà wo maanɛɛɛzu, tɔɔzei zunui nii ɣa ga mà wɛɛn, à mina tɔɔɔ ɣologolo faa ɣe.

24 Wɛɛɛ dɔun anzanui va, kpeaai, ta zunui anzai, nà ɣulazu ga naati. A loo naati ma, wo naa ɣe nii wo wɔinni wo ke. Keɛ à mina tɔɔɔ ɣologolo faa wolai naa ɣe ga zunui nii.»

25 Zunui naati ti la ɣeni woiloni goo ma. Názu ɣa Leevi nui anzai zoni la, ɛ kula eteave. Ti vuuni ma, ti voova ma, ɛ zo kpidi ma eyesu sobui, naa volu sobuzobui ti yeebe ba.

26 Sobui, anzanui naa vaani, ɛ loo zunui naa ná-pelelave, ve sinigi ɣeni ná, eyesu woza ɣala.

27 Sobui sinigi wuzɛɣeni, ɛ pelei laalao, ɛ ɣula, ɛ va li ná-sie ma. Keɛ anzanui naa, ɛ ga anzai nii ɛ la ɣeni fuluni ga zɔiti kevele, ɛ naa ɣaani laani nu leɛzuve pelei wu, zeeiti peai kpofalagi ma.

28 E ɣeni ma: «Wuzɛɣe, de li!» Keɛ goɔgaavote ge la ɣeni veeni. Sinigi seɣeni, ɛ peɛ soovalegi gila kɔma, ɛ vile pelei zu, ɛ da li ná-taazu.

29 Seeliai ma ná-pelei wu, ɛ boɣai zeɣeni, ɛ anzai leveleve, ɛ ke ga ma bulukpulu puugɔ maazu felegɔ (12), ɛ teveni Izelayele yooi zu ná pe.

30 Niiti kpein ti naa ɣaani, ti ɣeni ma: «Nii ɣeɣala vaa nɔpe ge la de ɣɛɛni, nu la de ta ɣaani, kaipa Izelayele nuiti ti leɛni, ti ɣula Ezipete yooi va, eyesu zaagaza. A ɣisie su, wo bɔɔɔ ɣa, wo deve wo!»

20

Izelayele nuiti ti devei wo fai

Benzamen nuiti daalɔɔma

¹ Izelayele nuiti kpein ti vaani, é zo Dan é li Beel-Seeba, eyesu Galaade yooi zu, bebei ɔaalɛeni ba Gɔɔɔ GALAGI ɔakala eɔe nu ɔila nɔ Misepa.

² Nuɔuseiti ta-ɔundigɔiti kpein, ti ga Izelayele wolodamaiti, ti ɔeni GALA ná-nuɔuseiti ta-maaboɔgi zu, zunu waaunnaanigo (400 000) ɔeni ná, niiti ti ɔeni ziezɔ ɔɔɔa, boɔa zɔkpɔi ɔeni ti ya.

³ Benzamen nuiti ti menini ga Izelayele nuiti ti ɛeni Misepa. Izelayele nuiti ti ɔeni ma: «Delei faa ɔoi nii vaai la, à naa wo ɛɛ gi ma.»

⁴ Leevi nui nii ti anzai vaani, naa ɔeni ti ma: «Ànzai nii é la ɔeni vuluni ga zɔiti kevele, gá naa ɔa gi vaani Giɔea Benzamen yooi zu, ga gi ɔi ná.

⁵ Taaveaiti ti laalɛeni nɔun bu. Kpɔidii, ti pelei maalatini, ve gè ɔeni ná, ti ɔe ti paa. Ti vileni ànzai volu, ti ye laazu la eyesu ti paa.

⁶ Gè ma voomai zefeni, gè teveleve, gè sei su puu maazu fele (12), gè teve Izelayele yooi zu ná pe. Tɔɔzei ɔamaba vai é ga tɔɔɔ ɔologologi niima zii ɔea Izelayele yooi zu.

⁷ Wele, Izelayele nuiti wo kpein ka, wo ɔaalɛai ba, à unpilena, wo faa ɔila deve!»

⁸ Nuɔusei kpein ge wuzefeni sɔ gilagi zu, ti ɔe ma: «Nu ɔila kpala ge la ɔalesu ma ná-seɔe ɔotai wu, nu ɔila kpala ge la liizu ná-pelei wu.

⁹ Wele nii ade keezu niina ga Giɔea nuiti, ada kpakutoomai ɔeezu, ade kwee nii da ke ga tiye.

¹⁰ Izelayele wolodai kpein su, ada nu puugo zefezu nu ungilagi (100) zu, ta nu ungila (100)

nu waagilagi (1 000) zu, ta nu waagila (1 000) nu waapuugoi (10 000) zu, ta liizu ti daamiani gaizie nubuseiti be, naa ga a ke ta galena ma, ade Giɓea zo, nii é Benzamen yooi zu, egɓevelei ta-ɲamaba vaa ɲoi la, ti keai Izelayele yooi zu.»

¹¹ Zekana Izelayele zunuiti kpein ti gaaɓeeni ba la taai laalɔɔma, egɓe zunu gila kpe no.

¹² Izelayele wolodaiti ti zunuiti teveni Benzamen ná-peleyegei ma, ti ge ma: «Namaba vai, nii ɲoudai, naa geɓe gale wo zaama?

¹³ Gaamago no, su mina goozaa, à nu ɲakaiti fe gi ya, niiti ti Giɓea, gi ti undaavili, gi faa ɲoi gila Izelayele zaama gana!»

Benzamen nuiti ti la gɓeni keeni, ti va woilo ti-geeleaiti goo ma, Izelayele nuiti.

¹⁴ Benzamen nuiti ti zegeni ta-laa wolaiti su, ti gaaɓe ba Giɓea, ti va li ga kooi Izelayele laalɔɔma.

¹⁵ Benzamen nuiti gaaluni ma volo ná, ti gɓeni ga, zunu waaɓuufelee maazu lozita (26 000), niiti boɓa zɔkpɔi gɓeni ti ya, Giɓea taaveaiti ti la naama gaaɓugi zu, tɔzei naati tiegi gɓeni ga nu undɔfela (700), ti ga kooɔɔ nu gezegezegiti.

¹⁶ Naama goɔɔɔ nuiti saama, kooe nui gɓeni ti zaama ga nu undɔfela (700), naati kpein ti gɓeni zoosu ti kotui vili ga feɓevelegi, ti la ɓoola nu undega gila kpegi va.

¹⁷ Ti Izelayele nuiti gaaluni balaa, ti gɓeni ga nu waaunnaanigo (400 000), niiti boɓa zɔkpɔi ti ya, ti ga kooɔɔ nuiti, Benzamen nuiti ti la naama gaaɓugi zu.

*Kooi goɔ vai
Benzamen nuiti daalɔɔma*

18 Izelayele nuiti ti wuzegeni, ti le Beetele, ti GALA gaazaɔa, ti gɛ ma: «Gi zaama be ga a le de mounpa, e Benzamen nuiti sakpe?»

Gooɔɔ GALAGI gɛni ma: «Zuda nuiti ka ta le ti toozei.»

19 Geelaalaoni no feya, Izelayele nuiti ti wuzegɛ ti ta-gɔɔlaɔai vu Giɛea gɔbave.

20 Ti gulani, ti li ga ti kooi ve Benzamen nuiti ba, ti boɔɔ zeini su, ti lo Giɛea laawu.

21 Benzamen nuiti ti gulani Giɛea, ti Izelayele nui vaani kooɔɔzuve naama volo na ga nu waavuufele maazu fele (22 000).

22 Nuɔuseiti, Izelayele nuiti, ti boɔɔ iɔɔɔoni, ti gɛvele beteni kooɔɔ vai ma mono ga niine naama adave no, ve ti gɛni vuuni na folo mounɔi.

23 Izelayele nuiti ti leeni, ti wolo Gooɔɔ GALAGI gaazu, eyesu kpokoi zeeli. Ti Gooɔɔ GALAGI gaazaɔani, ti gɛ ma: «Gi maaneve nei gi koo laale Benzamen nuiti bu, gi-gɛeleaiti?»

Gooɔɔ GALAGI gɛni ti ma: «A li ti laalɔɔma.»

24 Poluma zobui, Izelayele nuiti ti laaleeni Benzamen nuiti bu volu, na zeizu velesiei.

25 Na zeizu velesiei naa, Benzamen nuiti ti gulani Giɛea, ti ti laaɔomi, ti nu waapuugo maazu losava (18 000) vaani Izelayele gɔɔɔɔ nuiti ba, kooɔɔzuve, ti zoogai bogɔ zokpoi vilisu.

26 Izelayele nuiti kpein, ti ma vebɛiti ti leeni Beetele. Ti yeni zeini na, Gooɔɔ GALAGI gɔkala, ti da wolo, ti zugi zo eyesu kpokoi, ti gala zalaɔaiti kula, ta ziilei zalaɔaiti Gooɔɔ GALAGI gɔkala.

27 Ti Gooɔɔ GALAGI ɔaazaɔfani mɔnɔ. Naama ziegi zu, miná ɔa Gooɔɔ GALAGI ná-minazege kesui ɔeni ná.

28 Elezaal ná-doun zunui, Finease, nii é ga Aalɔn ná-dounloin, naa ɔa é ɔeni botii zu naama ɔonagi. Ti ɔe ma: «Gi maaneve gi li mɔnɔ, gi gi-ɔeleaiti sakpe, Benzamen mavofodaiti, ɔaa gi looɔo?»

Gooɔɔ GALAGI ɔeni ti ma: «À li, mazɔlɔɔ lina, ná zobo feezu wo ve, wo pile sɔlɔɔ ti ma.»

29 Izelayele nuiti, ti zunuiti seini dooɔɔfuzu Gibeaa maagoolii zu.

30 Naa volu, ti liini, ti laale Benzamen nuiti bu ná foloi zavasiei. Ti boɔɔ zeini su kooɔɔ vai ma Gibeaa luɔɔ, eɔevelei ma moun felegɔi ɔeni la.

31 Benzamen nuiti ti ɔulani kooɔɔ vai ma, ti beni boɔɔ va, ti yeebeteve taai va. Ti toozeini ga nuiti paa nuɔuseiti saama, eɔevelei nɔ ti keeni la mɔungiti su, pelei naati su, nii gilagi leezu ga Beetele vele, gilagi ɔa li ga Gibeaa vele ɔalaɔai zu. Izelayele zunui ti paani, é ɔeni ga nu vuusavagɔ (30).

32 Benzamen nuiti ti ɔeni ɔeezu ma: «Ade voniga ti ma ga mɔungiti nɔ ɔevelei.»

Kele Izelayele nuiti ti ɔeni ɔeezu: «Ade vela ti va, de ti beteve taai va, de li ga tiye pelei zu.»

33 Izelayele zunui kpein ge zegeni losuɔeti, ti boɔɔ ɔevele ɔete Baale-Tamaal. Izelayele ná-nuiti ti looɔɔfuni, naati ti zegeni Maalee-Geeɔa, ve ti ɔeni ná.

34 Kooɔɔ nu ɔezeɔeze waapuugɔ (10 000), niiti zeelobai woni ga tiye Izelayele zaama, naati ti zeelini Gibeaa ɔakalave. Kooi wola boini, kele

Benzamen nuiti ti la ɣeni kwεε ga maanɔɔɔi ɣa vaazu ti va.

³⁵ Ɔɔɔɔ GALAGI Benzamen nuiti sakpeni Izelayele ve, naama voloi, Izelayele zunu waavuufelegɔ maazu loɔlugɔ ungila (25 100) paani, ti pe ti zoogai kɔɔi ɣɔɔzu ga bogɔ zɔkpɔi.

³⁶ Benzamen nuiti ti kwεeni ga Izelayele nuiti ti pile sɔloɔga ti ma. Izelayele zunuiti ti kεeni, eɣe ta ɣe velazu Benzamen nuiti ba, keɛ ti-ɣigi ɣeni ta-ɣɔɔɔɔ nuiti ba, niiti ti loɔɣuni Gibeɔ ɣobave.

³⁷ Názu ɣa nui naati ti loɔɣuni, ti ɣulani la, ti loo Gibeɔ zu, ti vaza taazuve, ti nuiti undaavili.

³⁸ Ti zolooni ma ta Izelayele ɣɔɔɔɔ nui zɔiti, ga ti abui lo, ma luului wuzegɛ taazuve, é ɗa le geezuve.

³⁹ Izelayele zunuiti ti ɣaavoteni volu ti ma, ga kɔɔɔɔi. Benzamen nuiti ti nu vuusavagɔ (30) ɣeɣala vaani niina ti va, naa maavele ma, ti ɣeni ɣεεzu ma: «Ti voluazoga, ti ɗa vela ade va, eɣevelei é ɣeni la kɔɔɔɔ volo mɔungi zu.»

⁴⁰ Gaamanɔ, duulu wolai tɔzeini ga wuzegɛa taazuve. Benzamen nuiti ti latini, ti ka ga abuzogi ɣa ta-laai va, ma abuzogi ɗa le geezuve.

⁴¹ Názu ɣa Izelayele zunuiti ti ɣaleni ma la Benzamen nuiti daalɔɔɔma, naati ti wola zuluani. Mazoɔo ti undaaviligi ɣaani, nii é ɣeni ti lugɔ.

⁴² Ti voluaveni Izelayele zunuiti ba, ti ɗa li ga tevbai zu vele. Keɛ kɔɔi la ɣeni buɗeni ti maazu, niiti ti zegeni taazu velei, naati ti ɣeni ti vaazu, tɔzei ti ɣeni ti yɔɔzu.

⁴³ Izelayele nuiti ti Benzamen nuiti maalatini, ti vileni ti volu, ti ɗa ti vaa, ve kpein ti ɣeni ɣεεzu ti looɔ ná, eyesu Gibeɔ letemave, folo ɣulazu velei.

44 Ti Benzamen zunu waapuugo maazu losava (18 000) vaani, ti pe ti ga kɔɔɔɔ nu ɔɔɔɔɔɔɔɔgiti.

45 Niiti ti yeni vulua, naati ti bizeni, ti li tevebai zu, Limon fasai ɔɔ pelei, ti nu waadɔɔlugɔ (5 000) vaani naati sama pelei zu, ti vile ti volu, eyesu ti zeeli Gidome, ti nu waafelegɔ (2 000) vaa ti va miná.

46 Benzamen nui lieɔi é zaani, é ɔɔni ga zunu waavuufele maazu losu (25 000), ti pe ti ga kɔɔɔɔ nu ɔɔɔɔɔɔɔɔgiti.

47 Zunu undɔzita (600), niiti ti voluaveni, ti vela ti li tevebai zu, Limon fasai ɔɔ pelei, naati ti yeni miná eyesu alu naanigo.

48 Naa voluma, Izelayele nuiti ti ɔaavoteni Benzamen nuiti daalɔɔma, ti da zunuiti paa ga boɔa zɔkpɔi taaiti su, ta toganiiti, ta niiti kpein nɔ ti ɔɔni ti ɔaazu lugɔ. Ti abui loni taaiti kpein ba, ma yooi zu, niiti ti ti ɔaani.

21

Benzamen mavofodai vuu vai su volu

1 Zunuiti ti ɔonani Misepa ga ti la mɔ ti-loun anzanu vea Benzamen nu ve ga vulu.

2 Nuɔuseiti ti vaani Beetele, ti yeni zeini ná GALA kakala eyesu kpɔkɔi. Ti yeni zɔngɔzu, ti da wɔɔ gola,

3 ti da ɔɔ ma: «Leeni vaa zu, ɔɔɔɔ GALAGI, Izelayele ná-GALAGI, niima vaa ɔɔu zii ɔɔai Izelayele? Leeni vaa zu Izelayele valagai za ná-bolodai gila ma?»

4 Poluma zobui, nuɔuseiti kpein ti wuzegeni ga sobuzobui, ti zalaɔa ɔulazuve loni náve. Ti gala zalaɔaiti kulani ta ziilei zalaɔaiti.

5 Naa volu, Izelayele nuiti ti ɣeni bɔɔɔ ma: «Izelayele wolodai kpein su, ma begele ɣa é laade zaama, gaalebai zu, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣaazu?» Mazɔɔ ti konai woni naama nui laalɔɔma, nii é la vaani Ɔɔɔɔ GALAGI ɣakala Misepa, é woni ga ta naama nui vaa.

6 Izelayele nuiti ti-ɣɛɛloin Benzamen ná-fai ma maawɔin ti zoni, ti ɔa ɣɛ ma: «Za, bolodai gila kpetevea Izelayele va.

7 Leeni ɣa ada ke ti ve, nii a ke niiti ti yegai vulua, naati ti anza zɔɔɔ? Tɔɔzei de ɣonani Ɔɔɔɔ GALAGI ve, ga de la de-loun anzanuiti ta vea ti ya ga anza.»

8 Ti ɣeni ma: «Nui ta ɣa ná nei baa, Izelayele ná-bolodaiti saama, nii é la leeni Misepa, Ɔɔɔɔ GALAGI ɣakala?» Ti kaani ga Yabeese nii é Galaade, naa ná-nu ɣila kpala ge la ɣeni vaani kɔɔɔɔɔɔ zu, ta maaɔɔgi zu.

9 Ti nubuseiti gaalugai ma, Yabeese nii é Galaade, ti la ɣeni naa ná-nu ɣila kpala kaani.

10 Nubuseiti ti kɔɔɔɔ nu waapuugɔ maazu felegɔ (12 000) leveni, ti devei ve ti ya, ti ɣɛ ti ma: «À li Galaade yooi zu, wo Yabeese laaveaiti pe paa, anzanuiti pe ta doungeiti.

11 Wele velel wa ke la, à zunuiti kpein suwuɔaaleve, ta anzanui kpein niiti ti zunu vaa ɣwee.»

12 Kɔɔɔɔ nui naati ti anzalopo bea unnaanigɔ (400) ɣaani Yabeese taaveaiti saama, Galaade yooi zu, niiti zunu la ɣeni de vɔɔɔɔni ti va. Ti liini ga tiye, Silo kɔɔɔɔɔɔ zu, Kanaan yooi zu.

13 Nubuseiti kpein ti keelaiti teveni Benzamen nuiti ma, niiti ti lɔɔɔɔni Limon fasai ma, nii a ke

ti yɔɔɔzubeɛɛ, ziileigi ɔɛ ti zaama.

¹⁴ Benzamen nuiti ti ɔaleni ma. Ti anzanuiti feeni ti ya, niiti ti la ɔeni ti vaani Yaɔeese, Galaade yooi zu, keɛ é la ɔeni kula ɔeɛni ti va.

¹⁵ Benzamen nuiti maawɔin nubuseiti soni, tɔɔzei ɔɔɔɔ GALAGI zeɔe ɲaka wɔɔni Izelayele wolodamaiti saama.

¹⁶ Beɛi ma ɔundigiiti ti ɔeni ma: «Ada ke ɔale, de va anzanu zɔɔɔ zɔiti be, ti yegai vulua, tɔɔzei Benzamen anzanuiti kpein undaavilige?»

¹⁷ Ti ɔeni ma mɔnɔ: «Niiti ti yegai vulua Benzamen nuiti saama, naati ti ta-voganiiti make, naa ɔa a ke bolodai ta ɔaa mina vala ba Izelayele zu.

¹⁸ Keɛ ade la zooga de va de-loun anzanui ta ve ti ve ga anza.» Mazɔɔɔ Izelayele nuiti ti konai woni, ti ɔe ma: «Naama nui ɔɔɔve, nii a anza ve Benzamen nui ta ya!»

¹⁹ Ti ɔeni ma: «Weɛ kona-o-kona ɔɔɔɔ GALAGI ná-fetii ɔa da ɔula Silo, nii é Beetele lekpeɔave nu ɔɔvezuve, é lo pelei naa va folo ɔulazu velei, nii é zeɔezu Beetele é da li Sikeme, ta Lebɔna lekpeɔave nu yeezazuve.»

²⁰ Naa volu, ti niima levei veeni Benzamen nuiti zea, ti ɔe ti ma: «À li wo lɔɔɔɔ ná, leezen beleiiti su.

²¹ Siegi zu wo Silo anzalopoiti kaazu la, ti da kuai wo, ti da lati, wa ɔula leezen belei zu, wo ɔilagilagi ɔa anzalopo ɔila so bɔɔɔ ve ga anza, wo li ga tiye Benzamen yooi zu.

²² Ni ti-ɔeɛni, ɔaa ti-ɔeɛleaiti, ta vaana ti ɔaazaɔa gi vɔ be, ɔá ɔe ti ma: «A gi maawɔingɔa, mazɔɔɔ gi la anzanu zɔɔɔni ti ve kɔɔi zu. Wa laade wo va fe ti ya, ni wa ɔeni de, wa la ɔe ga sɔba nu.» »

²³ Zekana Benzamɛn zunuiti ti kɛɛni la, ti anzanuiti seɔeni ga ti-liegɔi, ɛ ɔula anzalopoitɔi saama, niiti ti ɔeni kuai wosu Silo, naa volu ti li ga tiye. Ti ta-laaiti to volu, ti zeɔi ná, ta-voganiiti saama ti ɔilagilagi pɛ.

²⁴ Naama zɛɔi nɔ zu, Izelayɛle nui zɔiti ti liini talodaiti su, ta-velɛyɛɔeiti bu, ti ɔilagilagi ti zeɔi talogani unda.

²⁵ Naama zɛɔi zu, masa ge la ɔeni Izelayɛle unda. Ɛse ge ɔeni naa nɔ ɔɛɛzu, nii pagai gaazu.

GALA ΣΕΥΕΙ
Portions of the Holy Bible in the Toma language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue de la
Guinée Toma

copyright © 2013 Pioneer Bible Translators

Language: Toma

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

95f995fa-1e05-5170-a262-d0f7dabeeddf